

BARNBOKSLUT 2024

ÅRSREDOVISNING

Barnbokslut 2024 är producerat av Region Jönköpings län 02-2024

Innehållsförteckning

Inledning	1
Region Jönköpings läns barnrättsbaserade verksamhet	3
Barnkonventionen	3
Barn som anhöriga	3
Vårsol samtalscenter	5
Åldersgränser i 1177-tjänster	6
Barnrättsombud	6
Barnskyddsteam	8
Barnahus	10
Återblick 2024	10
Bemötande och trygghet	11
Våldsutsatthet	11
Resurscentra heder	12
Delaktighet	12
Barnhälsovården	13
Barn- och ungdomspsykiatri	13
Föräldrautbildning	14
Tillgänglighet	14
Samverkan	14
Barnkliniken	15
Inneliggande barn	16
Barnanpassad vård – unga experter	17
Barn- och ungdomsenheten	18
Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen	19
Barn- och ungdomshälsan	19
Verksamhetsutveckling i samverkan	20
Familjecentral	20
Föräldraskapsstöd	21
Folktandvården	22
Giftfri sjukvård för barn	23
Habiliteringscentrum	23

Barnets bästa – en balanserad bedömning	23
Tillgänglighet och delaktighet genom bildstöd.....	23
Föräldrautbildning och syskonträffar	24
Samverkan för meningsfulla insatser	24
Meningsfull fritid för barn och ungdomar	24
Förebyggande hälsovård och uppföljning.....	24
Orosanmälan och barnrättsarbete.....	25
Kulturhuset Spira.....	25
Unga Spira – scenkonst för barn och unga	25
Barnkulturpengen, BKP	25
Kulturlov	26
Unga Spira 2024	26
Inuti	26
Animerad filmsaga med levande musik.....	26
Gråterskor på skolturné.....	26
Brassbus med Rösträtt.....	27
Ett händelserikt år inom dans.....	27
Kulturutveckling	27
Biblioteksutveckling Region Jönköpings län.....	28
Barnrätt på folkbiblioteken i länet	28
Letterbox Club och samverkan mellan folkbibliotek och socialtjänst.....	28
Språklust	28
Exempel på insatser för barn och unga	29
Unga delaktiga i revidering av kulturplanen.....	31
Länstrafiken.....	31
Patientnämnden.....	31
Rehabiliteringscentrum	32
Inkluderande och tillgänglig vård	32
Individanpassad rehabilitering och stöd för barn och familjer	32
Stöd och behandling för barn och deras familjer	33
Barns förståelse och språkutveckling.....	33
Kuratorsstöd	34
Barn och ungdomars hälsa	34

Våld i nära relationer.....	35
Sektion Folkhälsa	36
Elevhälsocentral	36
Hbtqi	37
Interkulturell hälsokommunikation.....	38
Kultur för hälsa konferens	39
Psykisk hälsa och suicidprevention	39
Våldsprevention	39
Sjukhusbiblioteket.....	39
Glänta på våra sjukhus	40
Tenhults Naturbruksgymnasium och Stora Segerstads naturbrukscentrum	40
Planer mot diskriminering och kränkande behandling	40
Ansvar för barnets rättigheter	40
Barnets bästa i fokus	41
Elevinflytande och måluppfyllelse.....	41
Skolans uppdrag och stöd för elevers utveckling	41
Skolhälsovård och elevhälsa	42
Ungdomsmottagning	42
Utvecklingsmöjligheter	42
FNS Barnrättskommittés rekommendationer.....	43

Inledning

Enligt Statistikdatabasen SCB fanns det 78 722 barn och unga upp till 18 år i vårt län vilket utgör cirka 21 procent av den totala befolkningen. Verksamheterna inom Region Jönköpings län möter dessa barn.

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Sverige hade en framträdande roll i arbetet med att ta fram konventionen och var ett av de första länderna att ratificera den. Konventionen trädde i kraft i Sverige 1990. Tre år senare utsågs den första svenska barnombudsmannen vilken verkar som både oberoende ombudsman och som myndighet. Barnombudsmannens uppdrag handlar bland annat om att företräda barn och ungas rättigheter, bevaka barnkonventionens efterlevnad och föreslå lag ändringar.

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag vilket är en förändring som är avgörande för att barn ska få sina rättigheter tillgodosedda i praktiken. FN:s konvention om barnets rättigheter är grunden för vårt arbete att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses.

Barnbokslut 2024, som är en del av årsredovisningen, innefattar aktiviteter både från hälso- och sjukvården, Länstrafiken samt utbildning- och kultursektorn. Syftet med rapporten är att ge en bild av verksamheterna ur ett barnrättsperspektiv.

Region Jönköpings läns barnrättsbaserade verksamhet

I budget med verksamhetsplan 2024 framgick att Region Jönköpings län arbetar efter FN:s barnkonvention. Det övergripande målet är att barns och ungas mänskliga rättigheter ska beaktas. De ska mötas med respekt, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Kunskap om barnets rättigheter ska hållas levande och utvecklas inom alla delar i Region Jönköpings län. Barnrättsarbetet har fram till och med 2024 letts av strategisk stödfunktion för barnrätt vilken stödjer verksamheterna vid införandet av barnrättsombud med utbildningsinsatser, material, information och erfarenhetsutbyte. För att arbetet ska fungera krävs att verksamheternas chefer tillsammans med barnrättsombudet bedriver barnrättsarbete inom de olika enheterna. Från och med 2024 har Barnkonventionen och barns rättigheter funnits tillsammans med mänskliga rättigheter utifrån social hållbarhet i Hållbarhetsprogram 2021–2025.

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter utgör grunden för att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses. Barnkonventionens artiklar 1-42 är en del av svensk lag och har samma juridiska status som andra lagar. Artikel 2, 3, 6 och 12 kallas för de fyra grundprinciperna. Alla övriga artiklar utgår ifrån dem.

Artikel 2: Om alla barns lika värde och rättigheter. Ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den.

Artikel 3: I alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas. Begreppet ”barnets bästa” är konventionens grundpelare. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.

Artikel 6: Varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Det handlar om barnets fysiska hälsa, andliga, moraliska, psykiska och sociala utveckling.

Artikel 12: Barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör hen. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Stat, regioner och kommuner är ansvariga för att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses enligt konventionen, och även privata aktörer som erbjuder tjänster åt staten måste följa den. Ideella organisationer är inte direkt bundna men kan påverkas av statens kriterier.

Barn som anhöriga

I familjer där en förälder, syskon eller annan vuxen drabbats av svår sjukdom, skada eller död blir situationen för barnen extra svår. Att uppmärksamma barnen är viktigt så att de kan fortsätta att känna sig trygga samt undvika framtida ohälsa.

Hälso- och sjukvårdens skyldighet att särskilt beakta barns behov gäller om förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med har en psykisk störning eller en

psykisk funktionsnedsättning, har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar eller oväntat avlider. Det gäller också om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp, 5 kap 7 § Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och 6 kap 5 § Patientsäkerhetslagen (PSL).

Stärkt stöd till anhöriga - Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga, SOU 2024:60

Region Jönköpings län har haft möjlighet att besvara remissen *Stärkt stöd till anhöriga - Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga, SOU 2024:60*. Nedan finns de svar som lämnades in gällande barn och unga.

Patientsäkerhetslagen (2010:659)

Att ordalydelsen ändrats från beakta till särskilt uppmärksamma stärker barn och ungas möjligheter till det stöd och hjälp de behöver. Att lagförslaget inbegriper syskon som barn som anhöriga känns som en självklarhet.

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Den nya formuleringen ”Vårdgivaren ska vid behov erbjuda information, råd och stöd till barn om barnets syskon, förälder eller någon annan vuxen som barnet bor tillsammans med” är bra då det även här inbegriper syskon men formuleringen ”vid behov” känns överflödigt då alla barn som anhöriga bör erbjudas information råd och stöd med tanke på all den evidens som finns för att målgruppen barn som anhöriga lätt tar på sig för stort ansvar, känner skuld och skam samt löper ökad risk för ohälsa längre fram i livet. Bra att man här inbegriper syskon.

Hela familjen

Enligt barnkonventionen artikel 5 har vårdnadshavare ett ansvar för att tillgodose barnets behov, och även ett ansvar för att barnet ska få tillgång till sina rättigheter. Att söka stöd kan vara ett sätt för vårdnadshavarna att kunna uppfylla det ansvar som åligger dem. Viktigt att hjälpa föräldrarna att söka stöd när förmågan sviktar. Det förslag som riktar sig till vuxna, såsom individuellt anpassat stöd till föräldrar för att stärka deras föräldraförmåga påverkar såklart barnen positivt.

Viktigt att stödet ges till flera vuxna i barnets närhet än föräldrarna, då förslaget inbegriper annan vuxen som barnet bor tillsammans med, samt att det finns stöd anpassat till olika åldrar på barnen.

Personalens kompetens

Bra att man här inbegriper all personals kompetens, både de som arbetar med barn och vuxna. Viktigt att inte glömma de barn som är anhöriga vid vårdavdelningar där endast vuxna vårdas och där barnen inte alltid är med och besöker den vuxna. För att personalen

ska känna sig trygga med att möta barn som anhöriga är det av stor vikt att personal får utbildning och känner sig säkra i sitt uppdrag och hur de ska bemöta barn. Viktigt att personal får bra utbildning kring hur man på bästa sätt stöttar barnen och deras familjer. I utredningen framkommer utvecklingsområden gällande personalens kompetens vilket är hjälpsamt framåt för rätt utbildningsinsatser.

Barns röster

Ett genomgående tema bland barn och unga som är anhöriga är känslor av ensamhet. Många beskrev att de kände sig oförstådda och annorlunda än sina jämnåriga. Flera uttryckte skuld och skam över att ha en förälder som är sjuk eller våldsam, och de vågade inte berätta om sin situation. Barnen beskriver att de kanske först vid 10-12 års ålder förstår sin livssituation och vad den beror på. Barn som anhöriga till både vuxna och syskon måste uppmärksammas tidigare i livet och få hjälp med att sätta ord på sin situation. Det som saknades i utredningen är röster från de yngre barnen.

Vårsol samtalscenter

Vårsol samtalscenter erbjuder en viktig stödverksamhet för barnfamiljer som drabbats av sorg, fysisk eller psykisk sjukdom och ohälsa, samt för familjer som är i sorg efter ett dödsfall. De erbjuder både individuella samtal och gruppsamtal, med särskilt fokus på anhörigstöd för barn och deras familjer. Sedan 2023 har Region Jönköpings län och Vårsol samtalscenter ingått ett IOP (Idéburet offentligt partnerskap). Enligt den ursprungliga planen har uppdraget under 2024 utökats för att inkludera målgruppen med funktionsnedsättning.

Genomförda aktiviteter

Under året har flera aktiviteter genomförts. Information om Vårsol samtalscenter har getts till flera personalgrupper och verksamheter inom Region Jönköpings län samt vid olika konferenser.

Stödsamtal har genomförts både individuellt och i gruppform och det har genomförts barngrupper för barn i sorg och barn som har anhöriga med psykisk ohälsa eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Mötesplatser för barnfamiljer i sorg har också hållits under våren.

Vårsol samtalscenter har fått positiv feedback från nya besökare som har sett information om dem bland annat i väntrum. Det har också skett en ökning av professionella som hänvisar till dem, vilket är ett positivt resultat av den marknadsföring som är gjord. Den goda samverkan med psykakutens efterlevandestöd har lett till tidiga kontakter med familjer vid suicid. Samarbetet med sjukhuskyrkan har även det fungerat bra.

Deltagande och resultat

Totalt har 467 samtal genomförts under perioden 231201-241130. Stöd har totalt getts till 80 personer, varav 57 barn, antingen genom enskilda samtal, familjesamtal eller barngrupper. Av dessa har 16 personer kommit från kommuner utanför Jönköping.

Slutsats

Sammanfattningsvis har Vårsol samtalscenter gjort goda framsteg under året med det utökade uppdraget och de har kunnat genomföra viktiga aktiviteter för att stödja barn och föräldrar inom de prioriterade målgrupperna. De ser en positiv utveckling men det finns fortfarande utmaningar som behöver hanteras för att kunna nå full potential.

Vårsol samtalscenter är en viktig aktör i arbetet med att ge stöd till barn och familjer i sorg eller i svåra livssituationer, där samarbetet med sjukvården och andra stödinstitutioner spelar en central roll för att kunna erbjuda snabb och effektiv hjälp.

Åldersgränser i 1177-tjänster

1177 Journal har ett ramverk som styr tillgången till journalinformation för invånare, inklusive åldersgränser för när minderåriga kan ta del av sin journal och hur vårdnadshavare får tillgång. Ramverket är gemensamt för alla regioner och baseras på lagstiftning samt mål och principer från regionerna. Under 2025–2027 planeras utvecklingen av en applikation som ska möjliggöra mer detaljerad styrning av tillgång till information och tjänster. Ramverket kommer att utformas med stöd från Inera och involvera både tekniska och verksamhetsmässiga regler. En statlig utredning föreslog lagändringar rörande åldersgränser för barn och vårdnadshavare, och arbetet med ramverket inleddes hösten 2024. Inera håller samman arbetsgrupper med företrädare från olika regioner hur barn, unga och deras vårdnadshavare ska hanteras inom 1177-tjänster, baserat på behov, risk och mognad.

Barnrättsombud

Inom Region Jönköpings län finns nu ca 260 barnrättsombud. I oktober 2024 genomfördes en utbildningsdag kring barnkonventionen för nya barnrättsombud.

Under vår och höst 2024 genomfördes nätverksträffar för barnrättsombuden. Genom att ha barnrättsombud på samtliga enheter i Region Jönköpings läns alla verksamheter kommer barnets bästa att ständigt finnas som ett medvetet perspektiv i arbetet. Uppdraget för barnrättsombud är:

- Barnrättsombudet ska tillsammans med sin chef informera och stödja den egna enheten och bidra till att barnkonventionen kommer i praktisk tillämpning med ett aktivt barnperspektiv och en god barnkompetens, på kort och lång sikt. Utbildningspaket finns som hjälpmedel.
- Barnrättsombudet ska arbeta praktiskt med förbättringar så att barn och ungdomar som är patienter, anhöriga, närstående eller medborgare får ett bra omhändertagande, god tillgänglighet och åldersanpassad information i en god miljö.
- Barnrättsombudet ska särskilt beakta barns behov av information, råd och stöd om barnet har en förälder som har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, ett missbruk av alkohol eller annat

beroendeframkallande medel. Detsamma gäller för barn vars föräldrar plötsligt eller oväntat dör (HSL 5 kap.7§).

- Barnrättsombudet kan vara ett stöd till medarbetare som avser göra en anmälan om misstanke om att ett barn far illa. FAKTA-dokumentet ”Barn som far illa eller misstänks fara illa” utgör det kliniska stödet i arbetet.
- Barnrättsombudet kan bära ”knappen” med texten BARNRÄTTSSOMBUD på sina arbetskläder. Detta ger en markering till omgivningen om att här är en person med ett specifikt uppdrag för barn.

Exempel från arbeten som barnrättsombuden bedriver inom den egna verksamheten

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen

För att kunna informera barnen som besöker mottagningen vad som kommer att hända vid deras besök samt underlätta besöket görs följande:

- I samtliga väntrum finns väntrumsskärmar med information om barn och ungas rätt till delaktighet och rätt att få tala ensam med personalen.
- I väntrummen finns information uppsatt som beskriver att man arbetar utifrån barnkonventionens grundkrav; barns bästa, delaktighet, icke diskriminering, prioritering och ansvar, information och hela barnets utveckling.

- Till flera målgrupper finns bildstöd, anpassat informationsmaterial och bildkallelser framtagna för att ge barn och unga förutsättning till förberedelser och delaktighet.
- Sjukhusclownerna utgår från Länssjukhuset Ryhov där de besöker inneliggande barn på barnavdelningen men även barn inom öppenvård, lekterapi och gemensamma sjukhusutrymmen. Regelbundet besöker sjukhusclownerna Värnamo sjukhus och

Höglandssjukhuset Eksjö för att möta barn som besöker olika mottagningar.

Sjukhusclownerna är ett mycket positivt inslag och bidrar till goda erfarenheter av hälso- och sjukvård hos barn.

Barnhälsovården

För att ge barn möjligheter att förbereda sig inför vad som ska hända under hälsobesöken och främja deras möjligheter till delaktighet i besöket finns olika bildstöd och bildkallelser framtagna och det pågår ett ständigt arbete för att utveckla detta arbetssätt.

Klinisk fysiologi

Under 2024 har flera aktiviteter genomförts för att förbättra förhållandena för barn som besöker klinisk fysiologi. Efter ett studiebesök på lekterapi har nya leksaker beställts till barnhörnorna. För att få barns syn på vilka förbättringar som kan göras har det genomförts barnrond i Värnamo och Jönköping. Eksjö kommer att göra en barnrond längre fram.

Förbättringar som genomförts efter barnronden är exempelvis nya möbler i väntrum, bättre belysning vid lekhörna, inköp av nya barnböcker samt nya leksaker. De barn som varit med vid barnronderna får ta del av de förbättringar som gjorts vilket är en viktig del i barns delaktighet och rätt att bli hörda.

Under perioden juni till december 2024 arbetar områdeschefen och barnrättsombudet för att etablera ett internt forum för barnrättsombud där alla aktiviteter som berör barn på klinisk fysiologi kan redovisas. I detta forum samlades dokument, blanketter och annan information som underlättar arbetet för barns bästa.

Rehabiliteringscentrum

Rehabiliteringscentrum har barnrättsombud på alla tre orter i länet. Barnrättsombuden arbetar med olika insatser under året utifrån en gemensam handlingsplan för årets aktiviteter. De aktiviteter som har identifierats under 2024 har även genomförts. Dessa är: kompetensutveckling av samtliga barnrättsombud i Rehabiliteringscentrum som fått ta del av utbildning och filmer i LoK ”Att ställa frågor om våld i nära relationer och hantera svaren” + ”Vera”. Alla barnrättsombud har även gått två dagars utbildning ”BRA”. Efter genomförda utbildningar har barnrättsombuden skapat APT- material att visa för alla medarbetare i rehabiliteringscentrum under hösten 2024 med information om barn som anhöriga.

Under 2024 har barnrättsombuden arbetat aktivt med anpassning av de lokaler där vi tar emot barnpatienter. Utöver barnmöbler som har köpts in till väntrummet och i behandlingsrum där barn vistas har vi även tagit hjälp av konstombud för att säkerställa mer barnvänlig konst på väggarna där barnen vistas i våra verksamheter. Ny handlingsplan med nya aktiviteter har upprättats för 2025. Barnrättsombud tar även del av goda exempel från samarbetspartners, andra verksamheter som har målgrupp barn för att vid behov och lämplighet införa även i verksamheten.

Barnskyddsteam

Region Jönköpings län har sedan 2018 ett multidisciplinärt barnskyddsteam (läkare, sjuksköterska socionom) för stöd till personal, i syfte att öka kunskapen inom hälso- och sjukvården inom området barn som far illa samt förbättra samverkansrutiner såväl internt som externt.

Arbetet bedrivs fortfarande i projektform. Arbeta pågår för att synliggöra barn som far illa och stärka barns rättigheter. Barnskyddsteamet har bland annat återkommande föreläsningar för ST-läkare, AT-läkare, utlandsrekryterade läkare samt sjuksköterskor på specialistutbildning vid Högskolan i Jönköping. Feedback från föreläsningarna är positiv.

Under året 2024 har barnskyddsteamet fortsatt att sprida kunskap inom många av regionens verksamheter. Teamet har regelbundna träffar med representanter från socialtjänsten i länets kommuner. Barnskyddsteamet samverkar med högskolan i Jönköping, Barnahus, barnhälsovård med flera. Nätverksträffar sker med andra barnskyddsteam i landet vilket möjliggör ett värdefullt utbyte av erfarenheter och utbildning.

Teamet arbetar även med administrativa rutiner samt finns tillgängliga på jourtelefon vardagar 09.00-12.00.

Misstanke om att barn far illa

Under 2024 genomfördes en uppföljande enkät på ämnet barn som far illa. Förbättring kan ses i att fler vet hur man anmäler misstanke om att barn far illa. Antal svarande 2024 var jämförbart med antal svarande 2018 (cirka 1500). På frågan Vet du hur man anmäler misstanke om att barn far illa? svarade 80 procent ja vilket är en ökning på 12 procent sedan 2018.

Gällande orosanmälningar finns en rutin för diarieföring av dessa. Antal kodade anmälningar har sedan 2017 ökat från 424 stycken till att under 2024 vara 1665 stycken.

När barn inte tas till hälso- och sjukvården

Enligt barnkonventionen, artikel 24, har barn rätt att få tillgång till den hälso- och sjukvård de har behov av för att uppnå bästa möjliga hälsa. När vårdnadshavare inte tar sitt barn till vårdbesök/vårdkontakt resulterar det i att barnet inte får sitt vårdbehov tillgodosett. När barns behov av hälso- och sjukvård inte tillgodoses kan det leda till ökad ohälsa, lidande och ett försämrat utgångsläge för behandling.

Region Jönköpings län har en rutin som syftar till att säkerställa att barn får den vård de behöver och har rätt till enligt barnkonventionen. Vid mätningar av uteblivna besök var det 2075 barn som inte fick komma till sitt besök under 2024. Motsvarande antal för 2023 var 2181 barn.

Fråga barnen

Inom hälso- och sjukvården har vi möjlighet att via en QR-kod få svar på hur barn upplevt sitt besök hos oss. 44 barn svarade på frågorna under 2024 och dessa barn var från våra tre barn- och ungdomsmedicinska mottagningar, klinisk fysiologi och rehabiliteringscentrum. De flesta barn som svarat på frågorna var mellan 10 och 17 år.

På frågan *Berättade de som jobbar här om det som skulle hända så att du förstod?* svarar 38 barn ja. 40 barn svarade ja på frågan *Lyssnade de som jobbar här på det som du ville säga?*

Citat från fritextfrågan; *Är det något mer du vill berätta som var bra? (här kan du ta hjälp av någon vuxen att skriva om du vill).*

” Det var bra när dom gav mig träningar för att det hjälper mig ganska mycket och min hand känns bättre”

” Våldigt trevlig personal, berättade vad som hände. Bra med bilder i taket som man kunde titta på, väldigt mysigt”

”Tråkit väntrum, nästan inga leksaker. Jag vill måla å pussla spela spel”

Barnahus

Barnahus är en samverkan mellan polismyndigheten, åklagarkammaren, länets tretton kommuner och Region Jönköpings län. Målgruppen för Barnahus Jönköpings län är barn från 0 år upp till 18 år som misstänks ha varit utsatta för våldsbrott och liknande allvarliga brott av någon i nära relation, eller sexualbrott oavsett relation till den misstänkte. I Barnahus målgrupp ingår också barn under 15 år som själva är misstänkta för sexualbrott.

Barnahus basverksamhet består av att samordna samverkan mellan socialtjänst, polis, åklagare och hälso- och sjukvård. Efter att en polisanmälan gjorts om misstänkt våld- eller sexualbrott mot barn hålls samråd på Barnahus där alla ovanstående verksamheter deltar. Vid samrådet planeras och samordnas den fortsatta processen. När barn ska förhöras av polis görs detta i regel på Barnahus. Alla professioner samlas då på Barnahus istället för att barnet ska behöva åka runt och ge sin berättelse om igen i olika sammanhang. I samband med förhöret får ibland barnläkare i uppdrag att göra en läkarundersökning av barnet. Barnahus bemannas av barnläkare från barn- och ungdomsmedicinska mottagningen samt av barnkliniken. Vid behov kallas även andra specialister in, exempelvis gynekolog och rättsläkare. Barn och föräldrar kan också erbjudas krisstöd av Barnahus psykolog. Barnahus bemannas av psykologer rehabiliteringscentrum - Alternativ till våld. Utöver ovanstående är Barnahus en rådgivande funktion till socialtjänsten i länets kommuner samt andra yrkesverksamma som möter våldsutsatta barn. Barnahus är också en av flera aktörer som har i uppdrag att sprida kunskap om våld och övergrepp mot barn, bland annat genom utbildningar och föreläsningar. Barnahus medverkar också i några nationella och regionala projekt som syftar till att förbättra stöd till, information till och bemötande av våldsutsatta barn och unga.

På Barnahus strävar man efter ett helhetsperspektiv av barnets situation. Barnahusstrukturen bygger på idén om fyra rum, som alla är viktiga i barnahuset; rummet för skydd (socialtjänsten), rummet för brottsutredning (polis och åklagarmyndigheten), rummet för fysisk hälsa (hälso- och sjukvården) och rummet för psykisk hälsa (hälso- och sjukvården). En nära samverkan mellan rummen ger förutsättningar för ett kontinuerligt utbyte av information och kunskap – i varje enskilt ärende men också på en övergripande nivå. På så sätt skapas bättre underlag för både rättsprocessen och insatser från socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Återblick 2024

Under år 2024 har 570 barn varit aktuella på Barnahus, vilket är en ökning i förhållande till 2023. Den vanligaste brottstypen är misshandel (48%), därefter barnfridsbrott (29%), därefter olika former av sexualbrott (18%). Barnen som aktualiserats finns i alla åldrar från 0 år till och med 17 år, med betoning på åldrarna 5-14 år. Polisen har hållit 358 barnförhör på Barnahus. Utöver detta har också 51 barnförhör hållits på polishuset i Eksjö och 9 barnförhör hållits på polishuset i Värnamo. Läkarundersökning har planerats för 88 barn, varav 6 har genomförts. Krisstöd med psykolog har givits till 28 barn och/eller deras familjer, med i snitt 2,6 samtal per ärende.

Bemötande och trygghet

Inom Barnahus verksamhet tas barn och deras närstående emot och bemöts på ett likvärdigt sätt oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning.

Barnahus mål är att stärka barns rättigheter under rättsprocessen och tillse att dessa barn får ett gott bemötande, anpassad information, stöd under förhörsdagen, samt vid behov omgående krisinsatser och bedömning av behandlingsinsatser. Principen om barnets rätt att komma till tals och göras delaktig är grundläggande för verksamheten.

På Barnahus får barnet vistas i en trygg och barnvänlig miljö, och övriga inblandade professioner (polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård, advokat) kommer till Barnahus för att ge dessa barn skydd, en trygg rättsprocess och hjälp till förståelse för vad som sker. Barnets bästa är vägledande under planeringen av processen, i mötet med barnet, och i beslut som fattas under processen. De inblandade verksamheterna vilar på olika lagrum och praxis, men genom en genomarbetad samverkan och struktur skapas möjlighet att se och ta hänsyn till flera perspektiv på barnets behov.

Våldsutsatthet

Våldsutsatta barns rätt till skydd, stöd och en trygg rättsprocess utgör grunden för beslutet att ha ett Barnahus i Jönköpings län. Samverkan är kärnan i Barnahus arbetssätt. Barnahus har tillsammans med alla sexton parter tagit fram länsgemensamma och myndighetsövergripande rutiner för att säkerställa att arbetssätten på Barnahus utgår ifrån barnets rättigheter och barnets bästa, samt är välkända och förankrade hos respektive part.

Barn som varit utsatta för våld eller sexuella övergrepp har möjlighet att få krisstödsamtal med Barnahus psykolog. Även föräldrar eller syskon kan få tillgång till krisstöd vid behov. I de fall erbjudandet initieras av Barnahus har det föregåtts av en samverkan med socialtjänsten för att undvika att insatser från olika aktörer krockar med varandra. Under 2024 har ett förbättringsarbete gjorts för att i högre grad erbjuda krisstöd till barn som utsatts för sexuella övergrepp när det sker även digitalt. En rutin har tagits fram för att alltid erbjuda tid för återbesök hos Barnahus psykolog, samt genomföra en telefonuppföljning med psykolog en månad efter avslutad kontakt.

Fjärde rummet

Under 2024 har uppföljande projekt "Fjärde rummet" påbörjats tillsammans med Stiftelsen Allmänna barnhuset. Modellen innebär utveckling av barnahusens fjärde rum (rummet för psykisk hälsa), med fokus på samverkan och samordning av resurser, samt att stärka barnahusens funktion som nav och kunskapscentrum i arbetet kring stöd och behandling till våldsutsatta barn.

Under 2024 har en regional inventering gjorts ihop med Stiftelsen Allmänna barnhuset, Barnahus, BUP, barn- och ungdomshälsan, Alternativ till våld samt länets kommuner

(representerade av Kommunal utveckling). Utifrån denna inventering har två problemområden identifierats:

1. Kartläggning av flöde, ansvar och vilket stöd olika verksamheter inom kommun, region, civilsamhälle och andra verksamheter erbjuder idag behövs.
2. Metoder för att prata med unga personer med sexuella beteendeproblem (sexuellt riskbeteende) saknas: riskbedömningsinstrument för återfall (Erasor), bra metoder för anpassat stöd och behandling, otydlig ansvarsfördelning kommun/region.

En arbetsgrupp har under 2024 arbetat med området 1. Område 2 ska påbörjas under 2025.

Efter Barnförhöret

Under 2024 har arbetet med att stimulera kommunernas implementering av modellen ”Efter barnförhöret” fortgått. Modellens syfte är att dämpa krisen som kan uppstå i en familj när någon i familjen är misstänkt för brott och barnet varit på barnförhör. Barnahus har under året samordnat ett nätverk för kommunernas öppenvård samt stöttar kommuner som vill påbörja ett arbete med modellen.

Resurscentra heder

Under 2024 har projektet Resurscentra heder fortgått. En förstudie har färdigställts: [Resurscentra heder | Länsstyrelsen Jönköping](#). Förstudien presenterar ett regionalt perspektiv på arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck med särskild inriktning på inventering av behov och förutsättningar för att utveckla arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Under 2024 fattade ReKo samt ledningsgruppen för polisområde Jönköping beslut om att inom ramen för projektet starta upp ett regionalt resurscentra som pilotverksamhet under åren 2025-2027. Resurscentra blir en ny verksamhetsgren inom Barnahus.

Delaktighet

Barns rätt att få komma till tals och bli hörd är en grundläggande princip när man misstänker att ett barn blivit utsatt för brott. Innan förhör och läkarundersökningar på Barnahus får barnet muntlig information om vad som ska hända och hur det går till, om vikten att fråga om något är svårt att förstå, och om rätten att avstå eller avbryta om barnet inte vill medverka. Målet är att förhör och läkarundersökningar på barnahus ska ske på barnets villkor och att barnet ska uppleva sig lyssnad på och väl bemött. Efter förhör får barnet information om nästa steg i processen och tillfrågas om sin inställning till detta, vilket är en viktig del i socialtjänstens skyddsbedömning.

Barnahus har en hemsida www.barnahusjonkopingslan.nu. Hemsidan vänder sig till både barn, föräldrar och yrkesverksamma och kan användas för att söka information om vad det innebär att komma till ett förhör på Barnahus, samt information om vanliga reaktioner efter våld och övergrepp, vad som kan hjälpa och vart man kan vända sig för att få hjälp.

Barnhälsovården

För att främja barnets delaktighet i hälsobesöken inom barnhälsovården finns ett bildspel på 1177.se för de olika hälsobesöken (2,5 år, 3 år, 4 år och 5 år) som beskriver de olika momenten i hälsobesöken. I den kallelse som familjen får inför besöket uppmanas familjen att titta på bildspelet inför barnets hälsobesök.

För att ytterligare förstärka barnets delaktighet i hälsobesöket skickas ett kort ”Hej kompis” tillsammans med kallelsen och riktar sig direkt till barnet och innehåller en QR-kod direkt till sidan på 1177.se för att ytterligare underlätta för familjen att hitta informationen. I arbetet med digital omvänd kallelse pågår arbete med utformande av en film som via en länk i den digitala kallelsen ersätter det fysiska kortet ”Hej kompis” och i den digitala kallelsen finns också en länk till bildspelet på 1177.se. Vid besöket beskriver sjuksköterskan de olika delarna i besöket utifrån ett bildstöd ”Tåget” med samma bilder som finns i bildspelet på 1177.se. Barnet får sedan själv bestämma i vilken ordning hen vill genomföra besöket genom att välja bland momenten och flytta över bilden på genomfört moment till en illustrerad platta i form av ett tåg med ett lok och vagnar. När ett av momenten är avklarat flyttar barnet bilden från plattan till tåget och väljer sedan nästa moment.

Som ett led i utvecklingen av bildstödet har en studie med observationer och intervjuer genomförts vid hälsobesök med femåringar, och temagrupp barns delaktighet arbetar för att ytterligare utveckla arbetet utifrån dessa resultat. För att främja delaktighet och förståelse för innehållet i besöket vid en medicinsk utvecklingsbedömning finns också en specifik bildkallelse för de barn som ska genomgå en sådan undersökning. Bildkallelsen skickas hem till familjen innan barnet ska besöka barnhälsovården.

För att kontinuerligt utforska barns erfarenhet av hälsobesöken tillfrågas barn i åldern 4 och 5 år i samband med sitt hälsobesök besvara frågor avseende hur de upplevt besöket. Denna enkät genomförs vartannat år och nästa enkätundersökning är planerad till 2025.

Det pågår ett nationellt arbete med den nationella patientenkäten för att den också ska omfatta barn i olika åldrar och i det arbetet deltar Region Jönköpings län och det arbetet som genomförts i regionen avseende att tillfråga små barn finns med som en utgångspunkt i detta arbete.

Under 2024 har BHV-läkare intervjuats avseende deras erfarenheter av att arbeta med bildstödet vid besök i barnhälsovården och möjligheterna att främja barnets delaktighet och känsla av kontroll i situationen lyfts fram som viktiga delar i utformandet av barnanpassade hälsobesök.

Barn- och ungdomspsykiatri

BUP tar emot barn och ungdomar samt deras anhöriga och närstående, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning. Samtliga enheter har genomfört hbtqi-utbildning och erhållit diplomering. En av enheterna har genomfört en omdiplomering.

På BUP arbetar vi med både vårdplaner och krisplaner, där varje barn/ungdom är delaktig i utformningen av sin plan. Under 2024 har nationell patientenkät (NPE) gått ut till patienter som varit i kontakt med kliniken för att ge möjlighet att tycka till om vården. Kliniken fick ett förbättrat resultat inom samtliga frågeområden jämfört med föregående mätning (år 2022), och fick i år bäst resultat i hela landet inom 4 av enkätens 7 frågeområden.

Föräldrautbildning

Föräldrautbildning är en viktig del av vårdinnehållet på BUP, och samtliga vårdnadshavare till barn som diagnosticerats med ADHD får erbjudande om föräldrautbildning enligt ett väl beprövat och inarbetat koncept. De senaste åren har denna föräldrautbildning även erbjudits digitalt som ett komplement till den fysiska utbildningen, för att fler vårdnadshavare ska ha möjlighet att delta. Vi erbjuder även föräldrautbildningar inom andra diagnoser, och ofta i samverkan med Barn-och ungdomshälsan.

Tillgänglighet

Ökad tillgänglighet är ett ständigt fokusområde för BUP. Beslut har tagits om att bygga ut och förstärka den primära nivån för barn och ungdomar med psykisk sjukdom. Den primära nivån är organisatoriskt förlagd inom barn- och ungdomshälsan, och ett intensivt gemensamt arbete påbörjades under inledningen av 2023 för att ta fram rutiner och uppdatera gränssnitt med utgångspunkt från de nationella uppdragsbeskrivningar som finns formulerade för specialistnivå respektive primär nivå. Under året som gått har arbetet fortskridit och vidareutvecklats för att på bästa sätt möta behovet hos länets barn och ungdomar.

Under 2024 har BUP varit i kontakt med drygt 7300 unika patienter, en ökning med ca 2000 patienter jämfört med föregående år. 89% av alla nybesökspatienter fick tid till ett första besök på BUP inom 30 dagar. Jämfört med övriga regioner i landet är detta ett fint resultat, och klar förbättring jämfört med tidigare år då motsvarande siffra för kliniken var 76% (år 2023) respektive 55% (år 2022).

Den nationella Kunskapsstyrningen präglar alltmer utvecklingen inom BUP och regionens specialistpsykiatri. Nätverk och roller etableras för implementering av nya arbetssätt för att skapa värde i mötet med de barn och ungdomar vi möter. En struktur finns utformad för att fortsätta implementera vård- och insatsprogram samt följa upp kliniska resultat och kvalitetsindikatorer.

Samverkan

Samverkan runt barnet är av största vikt för att nå goda resultat. Ett exempel på pågående samarbete över organisatoriska gränser med barnet i fokus är ÖBUS (Överenskommelse mellan barn- och ungdomspsykiatri och skolverksamheten i region Jönköpings län). Det senaste året har socialstyrelsen fått flera uppdrag avseende samverkan kring barn och ungas bästa utifrån den rådande samhällsutvecklingen med ökad psykisk ohälsa och normbrytande beteenden, som genererar olika samverkansprojekt i regionen.

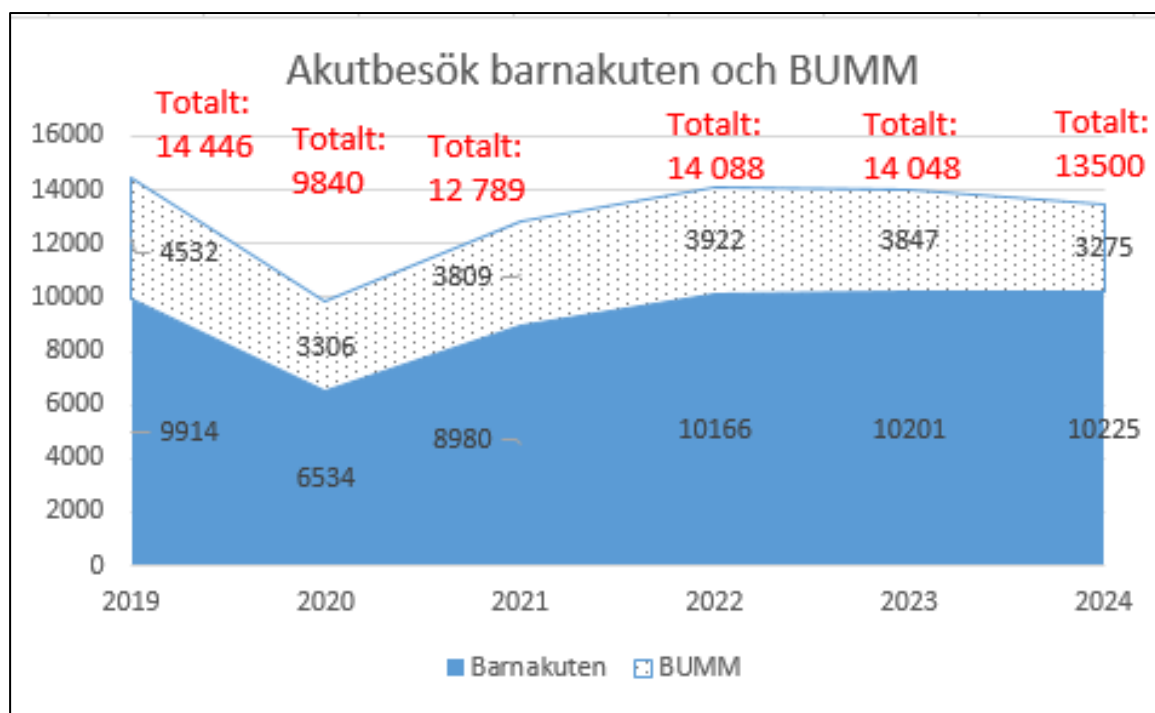
Barnkliniken

För att följa upp barnets rätt till likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård mäts bl.a. vårdgarantin och andra nyckeltal för barn.

Nyckeltal	Mål	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024
Andel barn 1–18 år som omfattas av vårdgarantin som fick komma på ett läkarbesök i primärvården inom 3 dagar (Helår)	100 %	91,9 %	89,9 %	88,8 %	93,8 %	94,5 %
Andel barn under 18 år som får träffa läkare och är färdigbehandlad på barnakuten inom 4 timmar	80 %	87 %	87 %	87 %	88 %	89 %
Andel barn under 18 år som omfattas av vårdgarantin och utfört planerat läkarbesök i specialiserad vård inom 60 dagar (Barnklinik, helår)	80 %	79 %	82 %	75 %	67 %	74 %
Andel barn under 18 år som fått en tid för nybesök, inom 60 dagar inom specialiserade vården (Barnmottagning helår)	80 %	93 %	89,7 %	83 %	81 %	83 %

Under 2024 har söktrycket till barnakuten varit på samma nivå som under 2022 och 2023 med en anhopning av akutfall under kvällstid. Inom ramen för rätt använd kompetens (RAK) utgör idag sjuksköterskebesök ungefär en tredjedel av dessa besök. För att barn som kommer till akutmottagningen i Jönköping ska få ett barnanpassat bemötande av speciellt barninriktad personal, pågår arbete för att få en gemensam barnakutmottagning för alla barn. Ett intensivt arbete pågår med att planera för ombyggnad av akutmottagningen på Ryhov i Jönköping, där en gemensam barnakut är en viktig del. Som ett led i detta arbete började barnakutens personal i september att ta emot barn under 13 år från andra specialiteter exempelvis kirurgi, ortopedi, öron- näsa och hals (ÖNH) för en första bedömning, triagering. Erfarenheterna så här långt är att barnen får ett barnanpassat mottagande, adekvat smärtlindring, blir tryggare och är inte lika rädda för besök på akutmottagningen. Dessa akutbesök för barn redovisas inte i statistiken nedan, eftersom läkare inom respektive specialitet tar hand om det fortsatta besöket efter triageringen. Även med det nya arbetssättet på barnakuten så är det en hög andel som lämnar akuten inom fyra timmar (91-92%), förutom i december när besöksantalet var högt och 89% lämnade inom fyra timmar.

Diagrammet nedan visar antalet barnmedicinska besök till barnakuten (0-17 år) och akuta besök till länets Barn- och ungdomsmedicinska mottagningar (BUMM), (0-1 år) från 2019 till 2024. Antalet besök på barnakuten var 10225 under 2024, ett antal som varit ungefär lika de senaste tre åren. Akutbesöken på BUMM i länet har under året minskat något.

Det kan vara svårt för invånare att veta var man ska söka vård med sjuka barn, vilket är något klinikerna arbetar med på olika sätt. På barnakuten finns det information på skärmar i väntrum, på planscher inne på vårdrum och det finns information på barnklinikens kontaktkort på 1177.se.

Inneliggande barn

Målsättningen för inneliggande vård av barn är att barn ska vårdas i barnanpassad miljö av barnkompetent personal. Det är viktigt att barnanpassade arbetssätt används i vården av barn och vi har en med nationella mått sett mycket hög andel vidareutbildade sjuksköterskor (66%). Det finns en överenskommelse som innebär att barn som behöver sjukhusvård mer än två dygn eller har samtidig annan komplicerad sjukdom eller funktionsnedsättning ska vårdas på barnkliniken Ryhov i Jönköping. Efterlevnaden till överenskommelsen följs upp kontinuerligt och vi ser att överenskommelsen följs i relativt stor utsträckning.

Under sommarmånaderna var beläggning framförallt på neonatalavdelningen hög. Under juni och juli var beläggningen 100-120%. Under övriga månader har beläggning legat på ungefär 60% och alla barn som haft behov av slutenvård har kunnat erbjudas en vårdplats.

Tillgång till specialiserad barnsjukvård i öppenvård är relativt god, 74 % får tid för nybesök inom 60 dagar (årsmått). Under sommaren och under del av december är den planerade verksamheten neddragen till förmån för den akuta vården vilket påverkar tillgängligheten till första besök, 80 % får tid för återbesök inom utsatt tid. Som ett resultat ser vi exempelvis att de flesta av barnen i länet som har diabetes typ 1 har en välreglerad diabetes.

Under året har det varit en stor andel mycoplasmainfektioner som drabbat barn, där en del fått komplicerade symtom. Det har däremot inte varit någon patient som sökt akut med septisk

meningit sedan 2021 vilket är glädjande. En nationell studie kring feber hos små barn för att öka patientsäkerheten, planeras och barnkliniken kommer troligen medverka i den studien.

Utifrån ett nationellt vårdprogram från Socialstyrelsen om vårdkedjan för barn som behöver neonatalvård och deras familjer pågår ett förbättringsarbete i samverkan mellan Barnkliniken och Kvinnokliniken. Målet är att minska separation mellan mor och barn i så stor utsträckning som möjligt vid behov av vård på neonatalavdelningen. Initialt har fokus varit på de första två timmarna efter födelsen. Under året har arbetet utökats till att se över arbetssätt för samvård under hela vårdtiden. Förbättrade förutsättningar med höj- och sänkbara sängar inne på familjerummen erbjuder bättre möjligheter för utvecklade arbetssätt. Åtgärderna följs och kommer att vidareutvecklas under 2025.

Barnanpassad vård – unga experter

Som en fortsättning på arbetet med att vara en barnanpassad verksamhet har barnkliniken utvecklat samverkan med klinikens ungdomsråd "unga experter". Arbetet med "unga experter", sex barn i åldern 11-15 år, är en viktig del av barnklinikens utvecklingsarbete och innebär ett direkt patientinflytande. Klinikens "unga experter" har träffats fyra tillfällen under året.

De "unga experterna" har kommit med input på bemötande, färgsättning och utformning av inne- och utemiljö. De har lämnat synpunkter på hur och om de skulle vilja ha vård i hemmet:

- *Det är viktigt att man får vara med och välja om man vill komma till sjukhuset, eller om man ska få sjukvården i hemmet.*
- *Att man får välja plats i hemmet och gärna välja tid.*
- *Att personalen är "schysst". Att de är intresserade och visar intresse för mig som person. Att de frågar vad man gillar.*

De har också lämnat input till akutens framtida ombyggnad:

- *Egen ingång för barn då det känns lugnare och jobbigt att höra när vuxna inte mår bra. Kan vara jobbigt med barnskrik också!*
- *Önskar vara längre upp i åldern på barnakuten (även efter 18 år).*
- *Att det finns något att göra så man får något annat att tänka på. VR-glasögon är kul och gör att tiden går fortare, kortlek i varje rum.*
- *Önskar att snabbt komma in i eget rum. Känns som det går snabbare framåt då.*
- *Vill ha fler sorters glass att välja på (inte bara piggelin).*

En av de "unga experterna" medverkade på barnrättskonferensen i Jönköping i november.

Med hjälp av kommunikationsavdelningen har "unga experter" tagit fram en affisch för att sprida kunskap och för att locka fler att vara med. Kommentar från rådet efter anpassning till regionens layout: "Affischen ser ut att komma från sjukhuset liksom...men den funkade".

Under 2024 har ett proaktivt patientsäkerhetsarbete implementerats där familjerna kan lämna synpunkter via en QR-kod direkt på vårdrum och väntrum. Klinikens enhetschefer söker aktivt upp de barn och familjer som har en längre slutenvårdstid för att fånga upp synpunkter och öka delaktigheten.

”Affischen ser ut att komma från sjukhuset liksom...men den funkar”

Bilden visar den affisch som unga experter tagit fram och den som sedan gjorts tillsammans med Kommunikationsavdelningen Region Jönköpings län. Budskapet är att locka fler barn- och ungdomar att bli unga experter.

Barn- och ungdomsenheten

Barn- och ungdomsenheten tar emot barn och ungdomar samt närstående, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning. Under 2024 har barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna i samtliga länsdelar samt barn- och ungdomshälsan i norr genomfört hbtqi-diplomering. Samtliga mottagningar inom verksamheten är därmed hbtqi-diplomerade. Exempel på utvecklingsarbeten som gjorts under året är byta ut skyltar så de är könsneutrala, normgranskat informations- och gruppmaterial, i samtal ha en neutral framtoning om barnets familjekonstellation.

Barn- och ungdomsenheten har under 2024 fortsatt implementerat arbetsätt och rutiner för att möjliggöra barns delaktighet i alla vårdmöten. Utifrån behov och mognad erbjuds barn inom barn- och ungdomsmedicinska mottagningen och barn- och ungdomshälsan enskilt samtal med sin vårdgivare/behandlare. Detta informeras barn och ungdomen samt medföljande vuxen om redan i väntrummet. Inom barn- och ungdomshälsan tillfrågas barn och unga i samband med nybesök kring våldsutsatthet. Detta innefattar både om de själva varit våldsutsatta men även om de bevittnat våld.

Under hösten arrangerades en utvecklingsdag för hela barn- och ungdomsenheten med fokus på problematisk skolfrånvaro och brottsförebyggande arbete. Verksamheterna ingår även i regionala gemensamma utvecklingsarbeten tillsammans med andra barnverksamheter.

Barn- och ungdomshälsan erbjuder kontinuerligt föräldrautbildningar i gruppform till målgrupper såsom exempelvis barn med oro och ångest, känslolarka barn, barn med sömnsvårigheter, ungdomar med stressproblematik. Även flertalet digitala föräldrastödsprogram erbjuds i stor omfattningen inom oro och ångest. Under kommande år kommer även digitala behandlingsprogram med specifika föräldrastödsdelar införas för barn med TICS och funktionell magsmärta.

Nästintill samtliga medarbetare på barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna har under hösten slutfört utbildning i Motiverande samtalsteknik riktat till föräldrastöd. Syftet är i behandling av barnen göra föräldrar mer delaktiga.

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen

Under 2024 har representanter från mottagningarna fortsatt arbeta utifrån "Överenskommelsen av rutinför hälsoundersökning i samband med placering av barn och unga". Revidering av överenskommelse påbörjades under 2024, utifrån nationella riktlinjer. Tillsammans med kommuner och tandvård tas ställning till vad som ska utgå från nationella riktlinjer och vilka regionala tillägg som behövs. Under året genomfördes 134 hälsoundersökningar, vilket är en ökning med 11 procent jämförelsevis med föregående år. 63 procent var folkbokförda inom Jönköpings län, övriga hade skyddade personuppgifter (14 procent) eller folkbokförd i annan kommun utanför länet (23 procent).

En kundnöjdhetsundersökning har gjorts på samtliga mottagningar via en QR kod som barn och unga samt vårdnadshavare uppmanades att svara på i samband med kontakt med vården.. Totalt besvarade 75 barn och ungdomar i åldrarna 6-17 år enkäten. 99 procent angav att de litade på personalen som de mötte. 98.5 procent uppgav att de fick prata om det som de upplevde som viktigt. 97 procent uppgav att de förstod informationen som de fick under besöket. Exempel på fria kommentarer: "Jag tycker att den jag träffar gör ett bra jobb att ta emot mig och lyssna på mig. Jag känner mig hörd och att jag får den hjälp jag behöver", "Inte haft allt på papper, tappa alltid bort papper eller glömmer, bättre på nätet eller någon bok".

Totalt besvarade 99 vårdnadshavare enkäten. Barnen var i samma åldersgrupp som ovan. Samtliga (100 procent) uppgav "ja" på tre frågor: att de litade på personalen som de mötte, kände sig delaktig i beslut om sitt barns vård samt förstod informationen som de fick på besöket.

Exempel på fria kommentarer: "Jättebra mottagande och bemötande", "Det var optimalt. Lugnt, metodiskt, tydligt".

Barn- och ungdomshälsan

I norr har medarbetare och chef medverkat i uppbyggnad av elevhälsocentral i Jönköpings kommun. Utvärdering av arbetet har gjorts och det finns planering för spridning. För att kunna möjliggöra för barn och ungdomar att ta del av kvalitativ och målgruppsanpassad information så har barn- och ungdomshälsan, BUP och kommunikationsavdelningen byggt en

webbplattform inom 1177 med Råd till dig som är ung om psykisk hälsa. Webbplattformen innehåller kapitel såsom exempelvis ”Om du oroar dig mycket eller känner ångest”, ”Att känna sig ledsen” och ”Om det är jobbigt i skolan”. I början av 2025 kommer webbplattformen testas av ungdomar från olika skolor i länet. Efter utvärdering av inkommande synpunkter från målgruppen ska lansering och spridning påbörjas så webbplattformen blir välkänd för invånare i länet.

Samma kundnöjdhetsundersökning som genomförts på länets barn och ungdomshälsa har även gjorts inom barn- och ungdomsmedicinska mottagningen. Totalt besvarade 24 barn och ungdomar i åldrarna 6-17 år enkäten. 100 procent angav att de litade på personalen som de mötte. 92 procent uppgav att de fick prata om det som de upplevde som viktigt. 100 procent uppgav att de förstod informationen som de fick under besöket. Exempel på fria kommentarer: "Allt är jättebra. Jag tycker alltid om att komma till doktorn. Hen pratar med både mig och mor och jag får roliga ballonger av handskar som hen ritar på". "Det borde finnas gratis fika, godis och soffa".

Totalt besvarade 34 vårdnadshavare enkäten. Barnen var i samma åldersgrupp som ovan. Samtliga uppgav "ja" på tre frågor: att de litade på personalen som de mötte, kände sig delaktig i beslut om sitt barns vård samt förstod informationen som de fick på besöket.

Exempel på fria kommentarer: "Jättestort och seriöst bemötande och beslut om vidare vård", "Väldigt fint bemötande från både läkare och sjuksköterskor", "Gärna fler leksaker för mindre barn".

Verksamhetsutveckling i samverkan

Barnverksamheterna inom Region Jönköpings län samverkar kring gemensamma utvecklingsfrågor, målgrupper och strukturer. Syftet är att samordna insatser för barnets bästa samt säkerställa att barnen får rätt vård i rätt tid. Flera arbeten utgår från nationella riktlinjer och vårdprogram.

Barnhälsovården, barn- och ungdomsenheten, barnkliniken, barn- och ungdomshabiliteringen och rehabiliteringscentrum genomför med regelbundenhet utbildning i förbättringskunskap ”förbättringskunskap genom praktiskt lärande”. Medarbetare från de olika verksamheterna ingår i gemensamma förbättringsteam. Under 2025 planeras en ny omgång.

Familjecentral

Enligt det samverkansavtal som beslutats i Strategigrupp barn och unga 2022, gällande Region Jönköpings län, beskrivs det att en familjecentral bedriver hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödjande verksamhet som vänder sig till blivande föräldrar, föräldrar och barn. Kännetecknande för verksamheten är att huvudmännen, kommunen och Region Jönköpings län, samordnar sina resurser under samma tak för att möjliggöra tvärprofessionell samverkan. Familjecentralen bör innehålla mödra- och barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst genom individ- och familjeomsorg med inriktning mot förebyggande arbete. Det

finns 23 familjecentraler i länet och i samtliga finns alla verksamheterna under samma tak. Tillgängligheten till länets familjecentraler är 100 %.

Föräldraskapsstöd

Familjecentralen ska stödja och stärka föräldrar i sitt föräldraskap, tidigt identifiera familjer som behöver stöd samt verka för ett jämställt föräldraskap. Familjecentralerna erbjuder familjer individuellt föräldraskapsstöd, men även föräldraskapsstöd i grupp. Det individuella stödet för barn och föräldrar är mycket stor del av familjecentralens verksamhet kvinnohälsovården och barnhälsovården träffar så gott som alla blivande/ nyblivande föräldrar, Inom dessa verksamheter sker det både ett generellt och ett mer riktat program då möjlighet till extra kontroller/samtal ges till de familjer som behöver extra stöd.

I stort sett alla familjecentraler i länet har en utarbetad rutin angående vårdplanering kring tidig upptäckt redan under graviditeten när barnmorskan identifiera att de blivande föräldrarna inte mår väl, till dessa träffar bjuds föräldrarna in, barnmorska, BHV-sjuksköterskan och andra aktörer exempelvis psykiatri och psykolog på så sätt kan en planering inför det kommande föräldraskapet skapat och ett etablerat stöd finns på plats när barnet är fött.

Familjecentralerna erbjuder föräldraskapsstöd i grupp. Idag erbjuder 100 % av dem föräldrastöd i grupp under innan barnet är fött och även efter. Det sker i mindre grupper på familjecentralen. Ämnen som berörs är förlossning, andningsprofylax amning, psykisk hälsa, jämställt föräldraskap samt läs och språkutveckling. I föräldragrupperna bjuds även externa aktörer bjud in till dessa träffar så som exempelvis NTF, förskolesamordnare, Röda korset, biblioteket och hälsokommunikatörer.

15 av 19 familjecentraler erbjuder ett riktat stöd till de föräldrarna som behöver extra stöd. Exempel på riktade föräldragrupper är: psykisk sköra föräldrar, tvillingträffar, adoptivgrupper, pappagrupper, unga föräldrar, föräldrar som är singlar samt föräldragrupper på somaliska, arabiska och lätt svenska.

18 familjecentraler erbjuder universellt föräldraskapsstöds program (4 % ABC 17 % Cope, 25 % Trygghetscirkeln 54 % ICDP (International Child Development Programme). Vi erbjuder samtliga kuratorer och pedagoger på familjecentralerna utbildning i ICDP.

En förälder blir till

Utbildningen ”En förälder blir till” har erbjudits/ genomförts i alla familjecentraler i Jönköpings län. Målet med utbildningen är att alla familjer ska känna sig välkomna när de besöker verksamheter som är till för dem. Fokusområden är Stjärnfamiljer, Jämställt föräldraskap, psykisk hälsa och kulturell medvetenhet. Utöver utbildningsmaterialet finns stöd i arbetet i form av t.ex. verktygen ”Riva hinder” och ”Förstå familjen”. Från år 2024 erbjuds en catchup-utbildning per år. Utbildningen är till för den personal på familjecentralerna som inte tidigare deltagit. Under 2024 erbjöds det en catch-up utbildning i ”En förälder blir till”

Samverkan för barns bästa, barn till förälder med psykisk sjukdom

Barn till föräldrar med psykisk sjukdom är idag en känd riskgrupp för att utveckla ohälsa. Socialstyrelsen beskriver att barn som växer upp med en förälder med en psykisk sjukdom löper en tredubblad risk för att själv vårdas för en psykiatrisk diagnos som vuxen och en fyrdubblad risk för förtida död i jämfört med andra barn. Utifrån detta har ett samarbete mellan specialistpsykiatrin och familjecentraler påbörjats där grundtanken med samverkan är att ge stöd till föräldrar och barn där föräldern har en psykisk sjukdom/funktionsnedsättning men där hälso- och sjukvården i nuläget bedömt att det inte finns skäl för orosanmälan. Genom att ge Familjecentral möjlighet att kontakta föräldern kan stöd ges till både föräldrar och barn från en känd och trygg aktör som är specialiserad på detta område. En pilot har påbörjats i Jönköping, Tranås och Vaggeryd under 2024 och kommer att utvärderas 2025.

Föräldraskapsstöd – utrikesfödda föräldrar

Regeringen har 2024 gett uppdrag att förbättra föräldraskapsstödet för utsatta grupper, inklusive utrikesfödda föräldrar. I Jönköpings län nås många inte många av de utrikesfödda föräldrarna av det befintliga programmet som idag finns. En kartläggning visar att dessa föräldrar ofta saknar stöd, särskilt då föräldraskapet i Sverige är mer individuellt jämfört med det kollektiva stödet i hemländerna.

Kulturella skillnader skapar utmaningar kring familjeroller, barnuppfostran och gränssättning. Språkbarriärer försvårar tillgången till stöd, och många känner oro för socialtjänsten. Trots positiva erfarenheter av vården efterfrågas mer information på modersmål eller engelska. Föräldrar vill ha stöd i barnuppfostran, men hinder som språk, tid och barnpassning gör deltagande svårt. För att öka tillgängligheten föreslås trygga möten, bättre kommunikation, kulturkompetens och flexibla insatser. En arbetsgrupp ska skapas och leda genomförandet för att fler ska kunna ta del av föräldraskapsstödet via familjecentralerna under 2025

Folktandvården

Folktandvården har under året gjort in inventering om hur olika klinikerna i regionen jobbat med den externa barntandvården ut mot skolorna. Detta visade stor spridning på vad som undervisades om och vilka skolor som fick besök. Beslut togs därför att centralisera insatsen.

Under hösten 2024 har det rekryterats till det nya centrala teamet som kommer ha ansvar för samtliga skolor i regionen. Under 2025 påbörjas uppstarts arbetet med det nya arbetssättet.

Inom folktandvården följer man antalet barn som inte kommit på sina besök. Under 2024 har barn uteblivit från folktandvården 4 461 gånger. Som rutin ringer man upp patienten/vårdnadshavaren vid uteblivande så att en ny tid kan bokas. Om de inte svarar skickas ett brev med information om uteblivande och uppmaning att höra av sig inom 2 veckor för att få en ny tid. Om de inte kontaktat folktandvården efter 2 veckor skickas ytterligare ett brev med påminnelse och där finns även information om att folktandvården är skyldig att anmäla till socialtjänsten om barnet inte kommer på sina tider. Vid ingen kontakt på 2 veckor efter det skickas en anmälan in till socialtjänsten.

Under 2024 skickade folktandvården in 347 anmälningar till socialtjänsten, vissa av anmälningarna rörde flera syskon i samma familj. Den största delen av anmälningar görs på grund av att barnet uteblivit och att vi sedan inte har kunnat få kontakt.

Gifrfri sjukvård för barn

Barn har rätt till en sund livsmiljö och deras exponering för skadliga ämnen ska vara så liten som möjligt. Därför arbetar Region Jönköpings län med att ersätta sjukvårdsmaterial och andra produkter som barn kan komma i kontakt med till material och produkter som inte innehåller skadliga ämnen.

Miljökrav ställs i upphandlingar som bidrar till en så gifrfri sjukvård för barn som möjligt och kraven följs upp för att säkerställa att de följs. Verksamheterna kan bland annat avropa lekmaterial och belöningsleksaker utifrån aktuella avtal, där avancerade miljökrav har ställts. Sjukvårdsprodukter för barn är särskilt prioriterade för hårda krav angående skadliga ämnen och ett kontinuerligt arbete bedrivs för att få in fler sjukvårdsprodukter för barn på avtal så att krav kan ställas på dessa. Under året har det förtydligats i regionens kemikaliestrategi att särskilt hänsyn ska tas till försiktighetsprincipen för produkter som upphandlas i syfte att komma i kontakt med barn.

Habiliteringscentrum

Habiliteringscentrum tar emot barn- ungdomar och vuxna samt deras anhöriga och närstående, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning. Kliniken är hbtqi-diplomerad. Verksamheten möter sina målgrupper utifrån deras individuella behov av habilitering, rehabilitering eller tolkning. Utgångspunkten är alla människors lika värde. Det innebär att vi möter alla utifrån individens unika livssituation och förutsättningar. Vi bygger vår verksamhet genom meningsskapande möten.

Barnets bästa – en balanserad bedömning

Barnets bästa betyder inte alltid att de ska få det de önskar, man behöver väga samman olika perspektiv och bedöma vad som är rimligt exempelvis utifrån resurser, tid och lagar. Det är därför viktigt för oss att t.ex. reflektera över i vilken utsträckning och omfattning barnet ska delta i olika insatser. Genom kartläggning, observation, samverkan, samtal med vårdnadshavare/nätverk, gör vi en bedömning av vad som är bäst för barnet.

Tillgänglighet och delaktighet genom bildstöd

För att säkerställa att barn, ungdomar och vuxna med kognitiva funktionsnedsättningar förstår syftet med besöket och vad som händer under besöket på habiliteringscentrum, används bildkallelser som visar hur lokalerna ser ut, bilder på personalen de ska möta och bilder som visar vad besöket handlar om. Under besöket på habiliteringscentrum används t.ex. samtalsmatta eller andra bildstöd som är utvecklade specifikt för mötets syfte. För att öka

barns delaktighet och möjlighet att komma till tals och visa hur de känner inför olika saker, används pekkartor i samband med besök.

Föräldrautbildning och syskonträffar

För att ge barn och familjer så bra förutsättningar som möjligt, arrangerar habiliteringscentrum en rad föräldrautbildningar kopplat till diagnos, kommunikation och struktur i vardagen. Specialpedagogerna på barn- och ungdomshabiliteringen har regelbundet öppet lekotek eller gruppverksamhet, för förskolebarn och deras föräldrar. Syftet med träffarna är att ge barn och föräldrar möjlighet att knyta kontakter, hämta kunskap, utbyta erfarenheter och stimulera barnets lek, lust och lärande. Vissa utbildningar erbjuds även till nätverket kring barnen. Syskonträffar arrangeras för att syskon till barn med habiliterande insatser ska få möjlighet att hantera sin situation.

Samverkan för meningsfulla insatser

På habiliteringscentrum är det viktigt att insatserna upplevs meningsfulla och bidrar till att individens vardag blir hanterbar. Genom att stödja individens förståelse för och tillit till sig själv, stärks individens förmåga att skapa mening och se möjligheter.

Vid habiliterande insatser krävs mycket samverkan och samarbete med alla som finns i närheten av individen. Detta sker därför i hög utsträckning med familj och anhöriga, men även genom skola, övrig vård och privata aktörer. Det kan handla om förhållningssätt och pedagogiska strategier för att underlätta barnens inläring, kommunikation och sociala interaktion. Specialpedagog och logoped på hörselhabiliteringen, ser över ljudmiljö och språkutveckling för barn med hörselnedsättning. Synpedagogerna ser över anpassningen av barnets miljö ur ett synperspektiv.

Under 2024 påbörjades arbetet att förbättra övergången från barn- och ungdomshabiliteringen till övrig hälso- och sjukvård. Arbetet inkluderar många vårdaktörer inom regionen och även kommunerna och syftar till god samverkan mellan oss alla för barnets bästa.

Meningsfull fritid för barn och ungdomar

Barn med omfattande funktionsnedsättningar har rätt till LSS-insatser t.ex. kontaktperson eller ledsagare. Dessa insatser kan möjliggöra en mer aktiv fritid för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar. LSS-insatser handläggs av kommunen och habiliteringens kurator förmedlar ofta kontakten mellan familj och LSS-handläggare.

Personal på habiliteringscentrum strävar efter att förmedla till föräldrar, vilka anpassade aktiviteter kommunerna har, för att barnen ska få en meningsfull fritidssysselsättning.

Förebyggande hälsovård och uppföljning

På habiliteringscentrum är det mycket viktigt att förebygga undernäring, övervikt, trycksår, ohälsa i munnen samt minska smärta, för barn, ungdomar och vuxna med

funktionsnedsättning. Habiliterande insatser är främst fokuserade på att förebygga och upptäcka problem i tid, för att bibehålla eller förbättra funktionsgrad om möjligt.

Habiliteringscentrum registrerar insatser i flera nationella kvalitetsregister, för att säkerställa att patienterna får rätt uppföljning på ett standardiserat sätt. I vissa kvalitetsregister görs registreringen tillsammans med andra kliniker, vilket bidrar till en sammanhållen process, detta gäller t.ex. för grav hörselnedsättning där vi samverkar med audionommottagningen. Registret för hörselnedsättning hos barn syftar till att barn med permanent hörselnedsättning på minst ett öra, samt de som opererats med cochleaimplantat, ska ha lika god språkutveckling som hörande barn.

Via SKRS (Svenskt Kvalitetsregister för Rehabilitering vid Synnedsättning) identifieras remisskriterier, åtgärder, metoder, ledtider och insatsernas effekt i syfte att säkerställa att ”Rätt patient får rätt behandling i rätt tid av rätt behandlare”.

Orosanmälan och barnrättsarbete

Kliniken har en tydlig rutin för orosanmälan vid misstanke om att barn far illa, arbetssättet är detsamma även vid oro för vuxna patienter. Regionens rutiner för barn som anhöriga efterföljs vid behov fylls familjeformulär i för vuxna patienter med barn. Habiliteringscentrum har barnrättsombud på alla orter. Barnrättsombuden träffas regelbundet för att stötta varandra och utbyta erfarenheter och tips med varandra.

Kulturhuset Spira

Unga Spira – scenkonst för barn och unga

Unga Spira är en tvärkonstnärlig avdelning inom Kulturhuset Spira vars uppdrag att skapa scenkonst för barn och unga, på turné och i Spira. Föreställningarna skapas och framförs av professionella scenkonstnärer. Varje presenteras en repertoar som är målgruppsanpassad och relevant. Eftersom majoriteten av Unga Spiras uppdrag till stor del bygger på att scenkonsten möter barnen i deras skolmiljö tar vi även fram pedagogiskt material till våra produktioner, så att lärare och elever har möjlighet att förbereda sig inför en föreställning och fortsätta samtalen efteråt.

För oss är det viktigt att barn får möjlighet att uppleva scenkonst tillsammans med andra barn, både i ett större format på Kulturhuset Spira och på sin egen hemmaplan, exempelvis i klassrummet.

Barnkulturpengen, BKP

Genom det regionala bidraget BKP har de 13 kommunerna möjlighet till scenkonstupplevelser för två årskurser/år helt kostnadsfritt. Det blir antingen en upplevelse i det större formatet i Kulturhuset Spira, eller en i det mindre formatet på turné. Lika viktigt som att uppleva en scenkonstföreställning är att själv få vara delaktig och utöva. Därför tar vi fram workshops till varje BKP-föreställning, som ger barnen möjlighet att delta

och vara kreativa. Varje workshop leds av en professionell scenkonstnär och ges oftast ute på skolor.

Kulturlov

Under sport- och höstloven arrangerar Unga Spira föreställningar, workshops, familjevisningar och pyssel under namnet *Kulturlov*. Syftet är att erbjuda scenkonst till de barn och unga som tillbringar lovet på hemmaplan. Under kulturloven pågår även en öppen scen för unga - *Ung Scen*. Här skapar ungdomarna sitt innehåll själva eller med hjälp av professionella coacher. 2024 testade vi en ny variant av Ung Scen som innehöll open mic, storytelling och standup comedy. Under kulturloven är allt gratis förutom föreställningarna, som är kraftigt reducerade till 50 kr.

Unga Spira 2024

Det genomgående temat för Unga Spira-produktionerna under 2024 har varit känslor – ”det inre livet”. Elever i 12 av länets 13 kommuner har nåtts av Unga Spiras föreställningar och workshops, antingen via besök på Kulturhuset Spira eller via turnéer i kommunerna. Sammanlagt spelade vi för 16 450 barn och unga under 2024.

Inuti

Dansföreställningen *Inuti* spelades för årskurs 2-4 och är en taktil och visuell dansföreställning som utforskar vårt inre landskap och vad vi känner på insidan. *Inuti* turnerade som klassrumsföreställning – en skådespelare förvandlade tillsammans med eleverna klassrummet till en levande illusion av allt som ryms inuti en människa. Tankar och känslor fick komma fram och inta fysisk form.

Inuti turnerade i 4 av länets kommuner och sågs av 1 165 elever. *Inuti* gjordes i samarbete med Teater Halland.

Animerad filmsaga med levande musik

I *Peter och Vargen* för förskoleklasser och årskurs 1-3, var det rädslor som stod i centrum. Publiken fick se Zusie Templetons Oscars-belönade animerade filmversion av Sergej Prokofjevs klassiska musiksaga *Peter och vargen*, med liveackompanjemang av Jönköpings Sinfonietta och en sagoberättare som guide genom händelserna i filmen. Drygt 4300 barn och unga från 11 av länets kommuner såg föreställningen i Kulturhuset Spiras konsertsal. *Peter och vargen* spelades även för allmänheten vid ett tillfälle.

Gråterskor på skolturné

Gråterskorna är en nyskriven pjäs för högstadiееlever om känslor och hur svårt det kan vara att kontrollera dem. *Gråterskorna* spelades för högstadiееlever via BKP, på Kulturhuset Spira samt på skolor i länet. Sammanlagt sågs *Gråterskorna* av drygt 2 400 elever från 7 av länets kommuner.

Till föreställningen skapades en Workshop i processdrama, där eleverna på ett lekfullt sätt fick hantera olika situationer och känslor under ledning av en scenkonstpedagog.

Brassbus med Rösträtt

Unga Spira och Jönköpings Sinfonietta är sedan 2024 med i det nationella projektet Rösträtt – sång på förskolan. Att sjunga är hälsofrämjande på flera sätt och stärker barns självkänsla samtidigt som det främjar språkutvecklingen. Projektet lyfter alla barns rätt till sin röst – dels när det gäller att sjunga i rätt tempo och tonart dels när det gäller rätten att göra sig hörd, att påverka och att tala om hur man känner och tycker.

I produktionen *Brassbus med Rösträtt* samarbetade vi med en operasångerska från Min Opera. Tillsammans med vår egen Brassensemble John Bauer Brass gjordes en workshopföreläsning där barnen förutom att sjunga tillsammans fick göra uppvärmningsövningar och rörelser samt känna efter och lära sig var rösten sitter. De fick också möta musikerna med deras spännande brassinstrument samt operasångerskan. Rösten är ju också ett instrument. Brassbus med Rösträtt turnerade i fem av länets kommuner och sågs av drygt 950 elever.

Ett händelserikt år inom dans

Dansensemblen Dans Spira Extended (DSE) som består av nyutexaminerade dansare har genomförts som ett treårigt projekt med stöd från Kulturrådet, Värnamo kommun och ytterligare kommuner i Jönköpings län. 2024 var det sista året för projektet. DSE gjorde föreläsningar för både vuxna och unga. Ett särskilt stort värde var mötet mellan den unga publiken och den unga utövaren.

Streetdance-föreläsningen *Flow* som turnerade i klassrum. Sammanlagt spelades 56 föreläsningar som sågs av cirka 1 050 elever.

I Solo + Workshop, den andra produktionen riktad till skolor var temat återbruk. DSE fick hämta inspiration hos Remida i Vaggeryd. Totalt blev det 47 föreläsningar inklusive workshop i 3 av länets kommuner.

Under sommaren arrangerade DSE även workshoppar i olika dansstilar, från klassisk balett till commercial och modernt. Klasserna riktade sig alla intresserade från 10 år och uppåt och delades in efter förkunskaper.

Kulturutveckling

Sektionen för Kulturutveckling har ett barnrättsombud, flera utbildade barnrättsstrateger samt en arbetsgrupp för barnrättsfrågor på enheten. Arbetsgruppen har tagit fram en plan för barnrättsarbetet som gäller år 2023–2025. På sektionen finns kulturutvecklare som arbetar med barns rätt till kultur inom alla olika konstområden, och en utvecklare som arbetar specifikt för målgruppen barn och unga med samordning och övergripande insatser kring bland annat ungas delaktighet och inflytande i kulturlivet.

Biblioteksutveckling Region Jönköpings län

Biblioteksutveckling Region Jönköpings län samverkar med länets folkbibliotek i flera utvecklingsprocesser för att stödja deras språk- och läsfrämjande arbete för barn och unga. Biblioteksutveckling erbjuder personal på folkbiblioteken i länet handledning och processtöd, medverkan i olika nätverk, kompetensutveckling och omvärldsbevakning.

Barnrätt på folkbiblioteken i länet

Biblioteksutveckling erbjöd stöd i folkbibliotekens barnrättsarbete genom medverkan i ett nätverk med fokus på barns delaktighet och inflytande. Det har bidragit till att de sex medverkande folkbiblioteken ökat sin kunskap om barnrättsarbete och prövat olika metoder för att involvera barn och unga i verksamheten. Övrig personal på folkbiblioteken i länet har erbjudits flera lärtillfällen i barnrättsarbete på folkbibliotek.

Letterbox Club och samverkan mellan folkbibliotek och socialtjänst

Nätverket med fokus på samverkan med socialtjänsten har under året träffat nätverket familjehemsvård. Det har möjliggjort ökad lokal samverkan och utforskande av på vilka sätt riktade insatser skulle kunna genomföras kring läsfrämjande för barn i utsatthet. Samverkan kopplas även till det nationella projektet Letterbox Club, som erbjöds barn i 12 av länets kommuner. Letterbox club vänder sig till barn i utsatta livssituationer med syftet att stimulera och väcka barns nyfikenhet och lust att läsa, räkna och lära sig.

Språklust

Barnhälsovården, Biblioteksutveckling RJL, länets folkbibliotek, familjecentralernas öppna förskolor samt Region Jönköpings läns logopeder samverkar i utvecklingsarbetet Språklust. Syftet är att sprida kunskap om språkutveckling, läsning som en god levnadsvana, stimulera föräldrar att läsa och samtala kring böcker med sina barn och uppmuntra till biblioteksbesök. Ett välutvecklat språk ökar barnets förmåga att uttrycka sig och ökar möjligheten att delta i ett demokratiskt samhälle.

Vid barnhälsovårdens hembesök hos familjen då barnet är 8 månader får familjen foldern ”Läs tillsammans”, ett bokmärke som hälsar välkommen till biblioteket och gåvoboken ”Knacka på!”. För att främja en jämlik hälsa och erbjuda tidiga insatser hos små barn kan föräldrar delta på föräldrastödjande insatser i grupp. En av träffarna handlar om språk och kommunikation och är en Språklustinsats som sker i samverkan mellan bibliotekarie och pedagog från öppna förskolan. Språklust finns också med vid barnets hälsobesök som 5-åring i barnhälsovården. Då deltar barnet i dialog med sjuksköterskan med fokus på högläsning och goda levnadsvanor och får gåvoboken ”Saga-sagor Fiffiga kroppen och finurliga knoppen” och en välkommenhälsning från biblioteket.

Alla barn som behöver extra stöd i sin språkliga utveckling och besöker logoped får läsning och bok på recept för att besöka sitt lokala bibliotek. Den närstående vuxne får handledning i kommunikativa strategier. Alla folkbibliotek i länet har särskilda språklustbokhyllor dit personal på folkbibliotek guidar när familjen besöker biblioteket.

Biblioteksutveckling har erbjudit personal på folkbibliotek lärträffar om små barns språkutveckling och läsfrämjande metoder och medverkan i ett nätverk.

Exempel på insatser för barn och unga

Sektionen för Kulturutveckling arbetar med insatser som främjar barns rätt till kultur i bred samverkan med länets kommuner, civilsamhälle och kulturaktörer. Nedan listas exempel från de olika konstområdena.

Skapa Dans

En koreografitävling för unga dansare mellan 14 – 22 år. Tävlingsens syfte är att uppmuntra ett eget dansskapande hos unga samt visa på den fantastiska kreativitet, kompetens och det kunnande som finns hos dansutövande ungdomar. Skapa Dans är mer än en tävling, det är en möjlighet för unga koreografer att utveckla sitt sceniska uttryck samt träffa andra unga dansare med samma intresse. Dansledarutbildning för unga dansledare mellan 16–22 år har genomförts i samarbete med Stockholms Konstnärliga högskola. Utbildningen ligger i olika kommuner varje år i syfte att stärka hela länet.

Platsens författare

Ett årligt återkommande projekt där unga får sommarjobba som författare i tre veckor på sommarlov. De skriver under professionell handledning och verken publiceras varje år i en antologi som släpps i samband med bokmässan SmåLit året därpå, där de unga också medverkar på scen. Deltagarna utgår från lokala författare för att hämta inspiration och kunskap till sina egna litterära idéer. Under projektet träffas även de unga från alla deltagande kommuner vid två heldagar, för att utöka sina nätverk. De unga erbjuds sedan att ta del i flera andra litterära aktiviteter riktade till unga under hela året, som exempelvis workshops på höst- och julloven samt sommarförfattarskola, i samarbete med flera andra regioner. De unga har själva hållit skivworkshops för andra unga.

KulturCrew

Ett projekt för att stärka ungas rätt till kultur med arrangörskapet som metod. Skolor, fritidsgårdar, kommuner eller kulturskolor är välkomna att anamma konceptet som vänder sig till unga mellan 10–25 år. Deltagarna i KulturCrew är delaktiga i eller ansvariga för olika kulturarrangemang med stöd av en handledare. Under 2024 fanns fem aktiva crew runt om i länet.

Feriepraktik inom kultur

Kulturutveckling erbjuder varje år möjligheten för ungdomar att ha feriepraktik inom olika kulturella områden. Detta gör vi på två sätt: genom att stötta kommuner, föreningar och organisationer i att arrangera feriepraktik inom kultur, och genom vår egen feriepraktik Kultursommar. Genom Frejas teatersommar får unga med NPF-diagnos möjlighet att testa på att spela teater under två veckor på sommaren. Frejas teatersommar arrangeras i samverkan med Unga Spira, Smålands musik och teater.

Kulturrätten

Säkerställer att alla barn i Jönköpings län ska få möta kultur på skoltid. Det görs med hjälp av en digital utbudskatalog som samlar en variation av kulturupplevelser som skolor kan boka till sina elever. Skolorna kan även söka bidrag från Kulturrätten som kan användas till att resa till en föreställning som arrangeras någonstans i länet, eller till att ta emot ett kulturellt inslag på sin egen skola.

Ping filmfestival

En årligt återkommande kortfilmstävling som också är länets uttagning till Novemberfestival – SM i ung film. I årets tävling kunde ungdomar från 16–26 år tävla med sina filmade berättelser. Vinnande filmare fick förutom finalplatsen i Novemberfestivalen också betald resa dit för att se filmer och träffa ungdomar från hela Sverige och internationellt.

Filmläger för tjejer och icke-binära –

I samarbete med Region Halland, Region Skåne och Filmregion Sydost erbjuds varje år två deltagare från länet att delta i ett filmläger specifikt för tjejer och icke-binära. Aktiviteten stimulerar filmintresset i länet och kan förbättra den individuella utvecklingen och hälsan hos deltagarna.

Kunskapsdagar för film i kulturskolan

Tillsammans med Filminstitutet, Filmregionerna, Kulturskolan i Jönköping och Enheten Kultur vid Jönköpings Kommun genomfördes i oktober Kunskapsdagar för film i kulturskolan i syfte att öka tillgång till film på länets kulturskolor och höja kunskapen bland landets filmpedagoger vid kulturskolor. Målgruppen var pedagoger i kulturskola, kulturskolechefer och andra som arbetar med barn och unga.

Mötesplats barnkultur

Kulturutveckling arrangerar Mötesplats barnkultur fyra gånger per år – en kunskapsbyggande arena som är öppen för alla i länet som arbetar med kultur för barn och unga. Syftet med insatsen är att öka kunskapen och intresset i länet om kultur för barn och unga, och att skapa en möjlighet till nätverk med andra som arbetar inom liknande områden.

Slöjdklubben

Inom hemslöjdsområdet arrangeras Slöjdklubben, där barn tillsammans med en vuxen ses i grupper och slöjdar tillsammans under handledning. Hemslöjden delar också ut slöjddiplom till barn runt om i länet, med syftet att uppmärksamma ämnet slöjd i skolan. Barnen som får diplom blir också inbjudna till en träff med en handledd slöjdaktivitet.

Bästa Biennalen

En regionalt förankrad konstbiennial med nationell räckvidd, där barn och unga står i centrum. Genom samverkan mellan konstinstitutioner, kommuner, fria aktörer och regioner skapar biennalen en plattform för konstupplevelser och pedagogiska processer. Inom Regionsamverkan Sydsverige bidrar biennalen till att stärka infrastrukturen för

konstförmedling genom att utveckla nya samarbeten, tillgängliggöra konst i hela regionen och inspirera till långsiktiga satsningar på konst för barn och unga.

Cirkus

På cirkusområdet samverkar Kulturutveckling med studieförbund, föreningar och fria utövare kring cirkusskolor för barn och barnfamiljer i flera av länets kommuner. Under året startade också länets första *Community cirkus-projekt* i samarbete med Remida i Skillingaryd och fritidshem i Vaggeryds kommun. Community Cirkus utgår från deltagarnas intresse, behov och vilja.

Unga delaktiga i revidering av kulturplanen

Under året hölls dialog med 74 unga från fem av länets kommuner i samband med revideringen av den regionala kulturplanen. Syftet med dialogerna var att inhämta kunskap om målgruppens behov och önskningar kopplat till kultur samt att synliggöra nycklar för en fortsatt dialog med målgruppen. Ungdomarnas åsikter finns samlade i en rapport som Kulturutveckling använder sig av i sitt fortsatta barnrättsarbete. Rapporten sprids också till hela länet att använda när aktörer behöver ta in ungas röster i sitt arbete kopplat till kultur. Åsikterna skrivs in i den regionala kulturplanen och påverkar därmed utvecklingen av kulturen i länet framåt. Dialogerna genomfördes tillsammans med Youth2030 Movement.

Länstrafiken

Länstrafiken är med och sponsrar ”Trafikkalendern” som är inriktad verksamhet på att lära barn hur de ska bete sig i trafiken. www.trafikkalenders.se

Patientnämnden

Under 2024 inkom 1267 synpunkter och klagomål till patientnämnden. Utav dessa var det 106 ärende som gällde barn 0-17 år, vilket var några färre barnärenden än föregående år. Det var nästan uteslutande föräldrar som inkom med synpunkterna till patientnämnden, i tre ärenden har barnet själv inkommit med synpunkter. Barn förekommer inom alla verksamheter inom hälso- och sjukvården och möter såväl barnspecialitet som vuxenspecialitet.

Det är viktigt att man är lyhörd inför barnet och även lyssnar in föräldrarnas perspektiv då de utgör en viktig roll och oftast de som uppmärksammat att något inte står rätt till och är de som känner barnet bäst. Flera föräldrar uttryckte att man ibland måste ”slå sig fram” för att deras barn ska få rätt hjälp och bli tagna på allvar. I flera ärenden har det lett till allvarliga konsekvenser på grund av att föräldern inte blivit lyssnad på av vården. I många svar från verksamheterna betonade man vikten av att när man har ett barn som ska behandlas att man måste ha viss erfarenhet och skicklighet så att man beaktar barnets bästa och gör en undersökning/behandling utifrån barnets förutsättningar och tidigare erfarenheter.

De synpunkter som inkommit under 2024 har bland annat handlat om att man upplevt en bristfällig bedömning eller undersökning eller fick felaktig eller försenad diagnos av sitt barn och man att i dessa situationer inte blev lyssnade till som förälder. De verksamheter som fått synpunkter gällande barn har varit främst medicinsk vård och psykiatri, rehabilitering och diagnostik.

Rehabiliteringscentrum

Rehabiliteringscentrum tar emot barn- ungdomar och vuxna samt deras anhöriga och närstående, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning.

Inkluderande och tillgänglig vård

Rehabiliteringscentrums ledningsgrupp har gått hbtqi- utbildningen och är nu diplomerade. Samtliga medarbetare inom Rehabiliteringscentrum har fått ta del av webbutbildning kring hbtqi och genomfört dialoger på arbetsplatsen kring hur vi kan arbeta för att vara ännu mer inkluderande i rehabiliteringscentrum samt sett över vårt informationsmaterial till patienter.

En arbetsgrupp har tillsatts med representanter från hela länet som har i uppdrag att se över väntrummens utformning för obligatorisk/valfri information samt barnvänlighet. Syftet är att säkerställa att patienterna känner sig välkomna samt får likvärdig information i samtliga väntrum inom rehabiliteringscentrum.

Samarbete med sjukhusbiblioteket för att säkerställa att det finns böcker på flera språk i de väntrum där barnen vistas när de ska träffa sina behandlare.

Individanpassad rehabilitering och stöd för barn och familjer

Rehabiliteringscentrum möter barn, ungdomar och vuxna utifrån deras individuella behov av rehabilitering. Vår utgångspunkt är alla människors lika värde. Det innebär att vi möter alla utifrån individens unika livssituation och förutsättningar. Vi bygger vår verksamhet genom meningsskapande möten. Barnets bästa betyder inte alltid att de ska få det de önskar, man behöver väga samman olika perspektiv och bedöma vad som är rimligt exempelvis utifrån resurser, tid och lagar. Det är därför viktigt för oss att t.ex. reflektera över i vilken utsträckning och omfattning barnet ska delta i olika insatser. Genom kartläggning, observation, samverkan, samtal med vårdnadshavare/nätverk, gör vi en bedömning av hur vi ska tillgodose bäst barnets behov.

Verksamheten har en tydlig rutin för orosanmälan vid misstanke om att barn far illa och information och utbildning kring orosanmälan ingår i introduktionschecklistan för alla nyanställda. I verksamheten finns även utarbetat ett dokument som ska vara till stöd för medarbetare i samband med att en orosanmälan görs som är publicerat på verksamhetens APY (arbetsplatsyta på Intranätet). Rehabiliteringscentrum har en medarbetare som ingår i barnskyddsteamet.

Rehabiliteringscentrums kuratorer ingår i ett samarbete kring patienter som har minderåriga barn, gäller främst patienter som har fått en allvarlig sjukdom. Vårdpersonal fyller i familjeformuläret tillsammans med patienten när någon är allvarligt sjuk. När patienten kryssar i någon fråga på blanketten som har att göra med att de vill ha ytterligare information och råd som förälder, till närstående, barnen osv eller vill ha ytterligare stöd i sin föräldraroll i samband med sjukdom ska kontakt tas med kurator på rehabiliteringscentrum.

Utöver detta finns en upparbetad rutin gentemot flera kliniker, som innebär att kurator kontaktas via remiss om det finns minderåriga barn/ungdomar. Kurator tar sedan en kontakt med förälder/vårdnadshavare i syfte att erbjuda stöd. Kuratorskontakten omfattar patientens mående samt barnens situation. Uppföljning sker utifrån behov.

Stöd och behandling för barn och deras familjer

Rehabiliteringscentrum erbjuder rehabiliteringsinsatser för personer i alla åldrar med sjukdom, skada, funktionsnedsättning eller förändrad livssituation. Tillsammans med patient och närstående arbetar vi för att behålla och förbättra livskvalitet och hälsa. På rehabiliteringscentrum är det viktigt att insatserna upplevs meningsfulla och bidrar till att individens vardag blir hanterbar. Insatserna bidrar till god hälsa och individens utveckling. Genom att stödja individens förståelse för och tillit till sig själv, stärks individens förmåga att skapa mening och se möjligheter. Vid rehabiliterande insatser krävs samverkan och samarbete med alla som finns i närheten av individen. Detta sker därför i hög utsträckning med familj och anhöriga, men även genom skola och övrig vård. För att ge barn och familjer så bra förutsättningar som möjligt, arrangerar rehabiliteringscentrum utbildningar kopplat till diagnos, kommunikation och struktur i vardagen. Vissa utbildningar ges även till pedagoger och andra i nätverket kring barnen.

Under 2024 har vi infört programmet Stöd och Behandling (SoB) för barn med språkstörning som träffar logopederna i Rehabiliteringscentrum. SoB är ett digitalt stöd i vardagen till vårdnadshavare för att hjälpa familjerna att stimulera barnets språkutveckling på hemma plan. Det är i samspel och lek med familjen och omgivningen som barn lär sig språk. Dagliga aktiviteter och vardagliga rutiner är viktiga tillfällen för kommunikation och i SoB får familjerna tillgång till material som kan hjälpa barnet med språkträning samt möjlighet att kommunicera med logopeden via meddelandefunktion.

Under 2024 har vi uppmärksammat att flertal föräldrar/familjer har behov av tekniskt stöd för att kunna ta del av de möjligheter som finns i SoB. Med anledning av detta har våra logopeder i Rehabiliteringscentrum påbörjat nu ett arbete för att möjliggöra digitalt informationsbesök för alla nya patienter. Grunden utgår från arbetssättet i Västra götalandregionen och syftet är att hjälpa föräldrarna att komma igång och använda sig ännu mer av Stöd och behandlingsprogrammet (SoB).

Barns förståelse och språkutveckling

För att säkerställa att barnen känner sig välkomna och förstår syftet med besöket och vad som händer under besöket på rehabiliteringscentrum, används bildkallelser som visar hur lokalerna

ser ut och bilder som visar hur ett besök går till. Under besöket på rehabiliteringscentrum används vid behov bildstöd som är utvecklade specifikt för syftet med mötet.

Vid besök hos logopederna på Rehabiliteringscentrum delas ut en ”språklust” påse till barnen. Syftet är att sprida kunskap om språkutveckling, läsning som en god levnadsvana och källa till ett ökat ordförråd, stimulera föräldrarnas uppfostran och ekonomi att prat-läsa och samtala kring böcker med sina barn och uppmuntra till biblioteksbesök. Ett välutvecklat språk ökar barnets förmåga att uttrycka sig och ökar möjligheten att delta i ett demokratiskt samhälle.

Kuratorsstöd

Liksom tidigare fortgår rutinen gällande att remiss skickas till kurator om patient har minderåriga barn. Kuratorskontakten omfattar patientens mående samt barnens situation. Rutin etablerad på onkologen, bröstmottagningen, kvinnokliniken, kirurgen och börjar få spridning på andra kliniker samt i övriga länet. En arbetsgrupp har utsetts bland kuratorerna i rehabiliteringscentrum som har enats om material som klinikerna kan dela ut;

Kuratorerna i rehabiliteringscentrum har haft önskemål om att de broschyrer som finns att beställa och som delas ut skulle kunna översättas till flera språk. Detta ses över av kommunikatör och folkhälsoutvecklare. Tanken är att en kurator från rehabiliteringscentrum ska ingå som referens/bollplank.

Barn och ungdomars hälsa

Rehabilitering syftar till att återfå eller bibehålla hälsa och skapa förutsättningar för ett självständigt och aktivt liv i samhället. På rehabiliteringscentrum är det mycket viktigt att förebygga undernäring, övervikt samt minska smärta, för barn, ungdomar och vuxna. För att förebygga psykisk ohälsa hos barn/ungdomar är det viktigt att fånga upp de som är i behov av stöd vid förälders sjukdom.

SSIH är ett exempel på hur arbetet/rutinen kan se ut gällande barn/ungdomar som anhöriga till svårt sjuka patienter. När patienter skrivs in på SSIH bokas alltid ett hembesök med läkare och sjuksköterska för introduktionssamtal och vid det besöket kartläggs även patientens familjesituation. Om det finns minderåriga barn i familjen så förmedlar sjukvårdspersonalen att det är rutin att man alltid träffar kurator för ett samtal. Alla patienter med hemmaboende närstående erbjuds kuratorsstöd om man önskar men när det finns minderåriga barn är det rutin att ett samtal med kurator alltid bokas. Det är förstås frivilligt och går att tacka nej till. Kurator kontaktar då familjen per telefon och gör sedan oftast hembesök på egen hand. Rutin är att i största möjliga mån träffa de vuxna / föräldrarna första gången och knyta en kontakt innan man träffar barnen. Ibland blir det endast föräldrastöd som är aktuellt och det är inte alltid kurator träffar barnen, beroende på ålder och familjens behov. Ibland träffar kurator även barnen och då kan det bli så att de ansluter senare till besöket, kommer hem från skolan osv. Men ibland blir det ett eget besök. Första gången kurator träffar barnen, men lite beroende på barnens ålder, så försöker kurator oftast träffa barn och föräldrar tillsammans. Om det finns behov och barnen önskar kan kurator sedan träffa barnen enskilt. De flesta samtal sker vid hembesök. Kontakterna planeras alltid efter familjens behov.

Samtalen med barnen anpassas efter barnens ålder och mognad. Om det finns behov, efter dödsfall, så följer kurator upp och förmedlar ibland kontakt till Vårsol. I kuratorns uppdrag ingår efterlevandestöd och det gäller även barnen. Kontakt sker ibland med skolsköterska / skolkurator. Erfarenheten är dock att de flesta barn i skolåldern vill hålla skolan ”fri” från sorgen, att få känna att skolan är en fristad där man inte behöver prata om det som är jobbigt. Men dialog sker med barnen och föräldrarna att det är bra att vuxna i skolan vet om situationen utifrån OM stöd behövs men framförallt för att man ska få förståelse för att man inte kan prestera som vanligt i skolan, kanske har mer frånvaro än vanligt osv. Så kuratorns kontakt med skolan är oftast att informera om hur situationen ser ut.

Under 2023 utbildades samtliga HLR- ombud i både barn- och vuxen HLR för att säkerställa att samtliga medarbetare inom Rehabiliteringscentrum har kunskap i både barn och vuxen HLR. Under 2024 har HLR-utbildningen, för både barn och vuxen, erbjudits samtliga medarbetare.

Våld i nära relationer

På Rehabiliteringscentrum arbetar medarbetare med alternativ till våld (ATV). ATV har som uppdrag att erbjuda stöd till personer som upplevt eller utövar/utövats våld i nära relation. Personens psykologiska resurser, psykiska hälsa och livssituation behöver vara sådana att personen kan tillgodogöra sig psykologisk behandling. Till exempel behöver ett allvarligt missbruk behandlas innan behandling på ATV kan påbörjas.

Målgrupp utövare:

- Personer från 15 år som utövar/utövats våld i en nära relation och vill arbeta för att förändra sitt beteende.

Medelsvår till svår psykisk ohälsa som kan öka risken för våldsanvändande kan behöva behandlas innan behandling på ATV är aktuell.

Målgrupp utsatta:

- Personer från 15 år som tidigare varit utsatta för våld i nära relation, utvecklat lindrig till måttlig psykisk ohälsa, och vill arbeta mot ett ökat välmående och förbättrad livskvalitet. Den våldsamma relationen behöver vara helt avslutad i minst 3 månader.
- Personer under 15 år som tidigare varit utsatta för våld i nära relation, utvecklat lindrig till måttlig psykisk ohälsa, och själva önskar psykologisk behandling med fokus på våld. Omsorgsperson behöver kunna delta i behandlingen.

ATV har även som uppdrag att inom ramen för Barnahus bistå med barnpsykologisk expertis vid samråd och förhör samt erbjuda och genomföra krisstöd till barn som förhörts på barnahus och till deras närstående.

Sektion Folkhälsa

Elevhälsocentral

Elevhälsocentralen ska vara en naturlig fortsättning efter familjecentralen så att det inte blir en övergång till lösryckta delar av stöd för barnen när de börjar skolan. För barnen och deras familjer ska det inte spela någon roll om det är skolan, socialtjänsten eller vården som hjälper dem. Elevhälsocentral där samverkar flera olika verksamheter precis som i en familjecentral, men skillnaden här är att det är inget gemensamt hus/verksamhet utan ett nytt koncept med ett gemensamt arbetssätt.

Tillsammans och i samverkan arbetar vi för att alla barn och unga ska må bra, utvecklas och lära, ha en meningsfull fritid och växa upp i ett tryggt hem med vuxna som bryr sig. Vi gör detta genom tidiga och samordnade insatser. Ett gemensamt arbetssätt där skola, elevhälsan, socialtjänst, den öppna ungdomsverksamheten och primärvården för barn och ungas hälsa gemensamt arbetar med barn och ungas psykiska, fysiska och sociala hälsa. Det handlar om hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande arbete tillsammans med barn och unga och deras familjer.

Mål

- Ge barn, vårdnadshavare och professionella kunskap och verktyg om hur vi kan främja hälsan hos barn.
- Det ska gå snabbare att få den hjälp man behöver.
- Underlätta för föräldrar att ha kontakt med flera aktörer.
- Skapa tydliga kontaktvägar och öka kunskapen för varandras uppdrag.

Vad är elevhälsocentral

Konceptet Elevhälsocentral är kopplat till flera skolenheter inom ett geografiskt område eller en kommun och ska ge bättre förutsättningar för samverkan och samarbete;

- Vi är fler verksamheter som samverkar för barnets bästa.
- Gemensamt och tidigt identifierar vi barn som riskerar att hamna i ohälsa.
- Våra gemensamma resurser nyttjas på ett bättre sätt för att ge stöd tidigt i samverkan.
- Arbetet ska ske så nära barnen som möjligt.
- Resurser och kompetenser från socialtjänst och hälso- och sjukvård finns närmare skolan, främst genom digitala möten.

Elevhälsocentral delarna i konceptet

- Gemensamma mål
- Barns delaktighet
- Organisation, styrning och ledning
- Lokalt nätverk
- Konsultationsteam

- Hälsöfrämjande och förebyggande arbete
  - ✓ 5 huskurer
  - ✓ Gemensamma rutiner för närvaroarbetet
- Översikten
- Gemensam kompetensutveckling
- Överlämningar
- Föräldraskapsstöd och föräldrautbildningar
- Barnets plan
- Samordningsansvarig

Några resultat ifrån utvärderingen:

- Vi har sett en förflyttning från fokus på specialistnivån till en tidigare samverkan.
- Ung fritid har gett professionerna ytterligare perspektiv på helhetssynen på barnen 24/7 och även en snabbare insats för barnet.
- Det lokala nätverket där verksamhetsnära medarbetare träffat och där man har kunnat lära känna varandras verksamheter och deras arbete har varit grunden i piloten. Det har också hjälpt till att täppa till de organisatoriska mellanrummen. Det har funnits en vilja att komma vidare, utveckla och alla har medverkat för att förbättra för våra barn och unga. En ökad kunskap om olika verksamheter blir förebyggande.
- Konsultationsteamet har gett en ny form av samverkan där det har blivit möjligt att kunna göra något snabbare för barn och deras familjer. På riktigt har vi verkligen pratat om att mötas utan att det finns indikationer på att det behöver vara något gjort innan.
- Det hälsofrämjande och förebyggande arbetet har blivit allas angelägenhet. Bland annat har 5 huskurer och det föräldrastödjande arbetet blivit något vi gör tidigt för barn och deras familjer. Alla har varit engagerade i planering, genomförande och samsyn att dessa varit viktiga.
- Att överlämningar emellan professioner är hjälpsamma. Att så tidigt som möjligt få till samtal mellan professioner när barnen börjar i förskoleklass kan vara avgörande för att skolan ska ha möjlighet att sätta in stöd så tidigt som möjligt för de barn som behöver det.
- Skolnärvaro är viktigt för barns framtid, därför ska alla som möter barn i sin verksamhet fråga om barnet går i skolan och hur barnet har det där. Det är också en fråga som tagits upp i konsultationsteam för att hjälpa varandra.

En vägledning med delarna i konceptet Elevhälsocentral är framtagen. För att komma igång finns en ”Starta-upp-lista” framtagen för att veta var man behöver börja. En överenskommelse är påskriven ifrån Region Jönköpings län och varje kommun som vill in i arbetet skriver på med respektive chef ifrån utbildnings-, social- och fritidsförvaltningen.

Hbtqi

Sektion Folkhälsa har genomfört utbildning och diplomering inom hbtqi. Verksamheter som under året blivit diplomerade är avdelningen för ortodonti i Jönköping, folktandvården, badhuset Huskvarna, barn- och ungdomshälsan Huskvarna, barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna i Eksjö, Värnamo och Jönköping samt rektorer och specialpedagoger från elevhälsan i Värnamo kommun.

Två familjecentraler har genomgått omdiplomering och fyra catchup-utbildningar har genomförts, där personal från redan diplomerade verksamheter deltagit. Fritidsverksamheten Brunnen i Jönköping har blivit omdiplomerad.

En riktad föreläsning om hbtqi har genomförts för personal som arbetar på högstadiet i Eksjö kommun.

Interkulturell hälsokommunikation

Under 2024 har regionens interkulturella hälsokommunikatörer genomfört en rad insatser för att stärka utrikesfödda föräldrar och deras barn i länet. Dessa insatser har inkluderat vägledande samspels-grupper, temaföreläsningar och pappagrupper på tigrinja, dari, somaliska, arabiska och lätt svenska. Samverkan har skett med kommunerna Nässjö, Jönköping, Gislaved och Tranås, och totalt har 146 föräldrar tagit del av föräldraskapsstöd i någon form under året.

Utveckling av temaföreläsningar och utbildningsinsatser

Under årets början utvecklade teamet en ny temaföreläsning inom ramen för Hälsoskolan, i samarbete med psykologer från familjecentraler. Föreläsningen behandlar barns utveckling, familjecentralernas uppdrag samt neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och intellektuell funktionsnedsättning (IF) hos barn. Den har genomförts vid olika tillfällen, bland annat på SFI-skolor och inom föreningslivet. Syftet är att öka kunskapen hos föräldrar med migrantbakgrund om vikten av regelbunden uppföljning av barns utveckling, vad som utmärker en typisk utvecklingskurva och vilka stödinsatser som finns vid eventuella utmaningar.

För att ytterligare stärka verksamheterna inom regionen har hälsokommunikatörerna även deltagit i föräldrautbildningar om autism vid Habiliteringscentrum. Därtill har teamet genomfört utbildningsinsatser för familjecentralernas personal, bland annat inom ramen för kursen En förälder blir till samt genom besök vid olika familjecentralers arbetsplatsträffar. Teamet har också utbildat personal vid habiliteringscentrum kring interkulturell hälsokommunikation och syn på föräldraskap och funktionsnedsättning.

Kartläggning av föräldrars behov av stöd

Under hösten har teamet, i samarbete med sektion Folkhälsa, bidragit till en omfattande kartläggning av utrikesfödda föräldrars behov av föräldraskapsstöd. Arbetet har innefattat sex fokusgrupper på olika språk, där totalt 35 föräldrar i Nässjö och Jönköpings kommun har deltagit. Fokusgruppernas samtal har transkriberats, analyserats och sammanställts i en rapport som kan ligga till grund för vidare utveckling av stödinsatser inom området.

Samverkan för ökad rörelseglädje och fysisk aktivitet hos 5-åringar

Under 2024 har samverkan mellan sektion Folkhälsa, barnhälsovården (BHV) och RF-SISU fortsatt för att öka rörelseglädjen och den fysiska aktiviteten hos 5-åringar. BHV-enheter som i nuläget delar ut "Prova-på-rörelse" kortet är Habo, Mullsjö, Sävsjö, Aneby, Tranås, Vetlanda, Öxnehaga och Huskvarna. Sjuksköterskorna delar ut "Prova-på-rörelse" kortet till

alla 5-åringar på ordinarie besök inom barnhälsovården. Aktiviteten upplevs som positiv av både föräldrar och involverade aktörer.

Kultur för hälsa konferens

3-24 oktober 2024 genomfördes en digital Kultur för hälsa konferens med undertema demokrati. Temaområdena barn och unga, integration samt funktionsnedsättning hade föreläsningar som på olika sätt rör barn och unga och kulturens kraft och påverkan på hälsa, social gemenskap och inläring. Arrangör för festivalen är samverkansgruppen Kultur för hälsa Jönköpings län: Region Jönköpings län, Jönköpings läns museum, Jönköpings läns bildningsförbund, Arkiv Jönköpings län och Jönköpings läns hembygdsförbund i samverkan med kommunerna i Jönköping län där årets värdkommun är Vaggeryds kommun.

Psykisk hälsa och suicidprevention

Nedan finns tre insatser/metoder beskrivna för att främja psykisk hälsa och förebygga suicidprevention.

- Din inre styrka aktiveras (DISA) en utbildningsinsats inom skolprogram för psykisk hälsa har genomförts vid ett tillfälle.
- Dansa utan krav! erbjuds kommuner i länet.
- Sektion Folkhälsa, tillsammans med Kommunal utveckling har i samverkan genomfört 2-dagars utbildning i MHFA-första hjälpen till psykisk hälsa ungdom till personer som arbetar med barn och unga inom kommunal verksamhet samt verksamheter inom hälso- och sjukvården.

Våldsprevention

Sektion Folkhälsa har två utbildare i Mentorerna i Våldsprevention (MVP). I samverkan med Länsstyrelsen i Jönköpings län bedrivs ett projekt där skolor i länet erbjuds att utbilda gruppleddare för metoderna. Utbildningen är kostnadsfri då sektion Folkhälsa står för utbildningen.

Under 2024 har personal från sju skolor i Jönköping genomgått utbildning i MVP. Hösten 2024 genomgick de två utbildarna från sektion Folkhälsa påbyggnad för att kunna utbilda i MVP-fritid, vilket kommer genomföras under 2025.

Sjukhusbiblioteket

Sjukhusbiblioteken i Region Jönköpings län arbetar med barn som en prioriterad målgrupp, med utgångspunkt i barnbiblioteksverksamheten Glänta.

Glänta på våra sjukhus

På Värnamo sjukhus finns Glänta i det bemannade biblioteket som är öppet fyra dagar i veckan. Under 2024 har bibliotekets barnavdelning förbättrats med nya möbler och ny belysning.

Förändringarna har gjorts med utgångspunkt i svar från den barnenkät och den barnrond som genomfördes på Värnamo sjukhus 2023, i samarbete mellan Barn- och ungdomsmottagningen, Bild och form gestaltning och sjukhusbiblioteken.

Under 2025 kommer ett antal konstverk placeras i sjukhusbibliotekets barnavdelning och i utrymmen i anslutning till sjukhusbiblioteket. Det planeras också för en Sagoslinga i Värnamo.

På Ryhov är Glänta en plats som är öppen och tillgänglig dygnet runt för alla som besöker sjukhuset. Dit kan man komma för att läsa, leka, vila och låna böcker. Man kan ta del av berättelser på olika språk, konst, musik och ibland också dramatiserat sagoberättande. Under året har biblioteket besökt barnklinikens vårdavdelning och lekterapi med Barnens bokvagn, och för barn som återkommande besöker sjukhuset finns Läsklubb. Sagoslingan fortsätter att växa fram med konst och aktiviteter, men invigningen är framflyttad på grund av ombyggnation. Varje år arrangeras Höst i Glänta på Ryhov. Under dessa veckor 2024 kunde besökande barn gå en upptäckarpromenad, ”Hitta Glänn!”, inom- och utomhus, och få bokpriser. Lekterapi hade en skaparhörna i Glänta och KulturSjukhuset hade ett program i sjukhusbiblioteket med musik, teater och berättelser.

Tenhults Naturbruksgymnasium och Stora Segerstads naturbrukscentrum

På uppdrag av kommunerna är Region Jönköpings län huvudman till våra två naturbruksgymnasier. Skolorna erbjuder ett brett utbud av program som passar alla elever, exempelvis naturbruksprogrammet, programinriktat val, yrkesintroduktion och anpassade program som skog, mark och djur. Specialpedagoger och speciallärare har ett särskilt ansvar för att stötta elever med behov av särskilt stöd.

Planer mot diskriminering och kränkande behandling

Tenhults Naturbruksgymnasium och Stora Segerstad Naturbrukscentrum har fungerande planer mot diskriminering och kränkande behandling. I år började läsåret med en studiedag för all skolpersonal på våra båda skolor kring ”Kränkande behandling” för att skapa en gemensam förståelse kring kränkande behandling och hur vi förebygger sådan. Skolorna har också infört systemet Drafit under året vilket ger oss förutsättningar att på ett systematiskt sätt följa upp kränkingsärenden. Elevhälsoteamet på Tenhults naturbruksgymnasium är hbtqi-diplomerat och nyanställd personal vid Tenhults naturbruksgymnasium erbjuds catch-up.

Ansvar för barnets rättigheter

På naturbruksgymnasierna utser varje klass elevskyddsombud vilka deltar vid skolkonferenser

och vid skolans arbetsmiljöarbete. Eleverna uppmuntras och ges förutsättningar för att skapa ett elevråd.

Barnets bästa i fokus

Naturbruksgymnasierna strävar efter att beakta barnets bästa vid alla möten med eleven så som exempelvis vid mentorsmöte och utvecklingssamtal. Även vid elevhälsoteamens möten är barnets bästa i fokus.

Mentor vid naturbruksgymnasierna ser till hela barnets situation i samverkan med vårdnadshavare med barnet i centrum. Vid oro för barnet signalerar mentor eller annan personal på skolan till elevhälsoteamet som med sina olika professioner försöker möta barnets behov. Elevhälsoteamet har en utarbetad rutin att vid behov hålla en kontakt med socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, habiliteringen med flera. En stor del av elevhälsoteamets arbete är förebyggande och främjande, både på grupp och på individnivå, för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för det enskilda barnet att utvecklas.

Elevinflytande och måluppfyllelse

Naturbruksgymnasierna arbetar kontinuerligt med elevinflytande på olika nivåer genom klassråd, elevråd och skolkonferens. Vid dessa möten lyfter eleverna egna frågor samt kommer med synpunkter på verksamheten. Sedan höstterminens start är båda skolorna med i Riktat stöd för ökad måluppfyllelse genom Skolverket. En viktig del i det arbetet är att efterfråga elevernas syn på vad de upplever som viktigt för att lyckas med sina studier. Eleverna uppmuntras och ges förutsättningar för att skapa ett elevråd.

Skolans uppdrag och stöd för elevers utveckling

Skolans uppdrag är att möta, utbilda och skapa förutsättningar för att utvecklas så långt det är möjligt för alla barn. På naturbruksskolorna ges goda förutsättningar för detta alltifrån hur skolorna är strukturerade till lektionen i klassrummet. På skolorna finns Naturbruksprogrammet, Programriktat val, Yrkesintroduktion och den Anpassade gymnasieskolans program Skog, mark och djur. Specialpedagog och speciallärare har ett särskilt ansvar att möta de elever som är i behov av stöd, men också för att föra den kunskapen vidare till andra lärare, instruktörer och undervisningssituationer.

Att studera på gymnasiet är ett arbete som också kräver sin vila. Därför strävar båda naturbruksgymnasierna efter att eleverna ska hinna göra sina skoluppgifter under skoldagen. Resurstid för stöd i sina studier erbjuds.

På båda naturbruksgymnasierna finns det internatboende för elever. Där arbetar personal för att skapa en meningsfull fritid med t.ex. utflykter, bakning, innebandy och kvällar i stallet eller verkstaden. På skolorna genomförs också andra aktiviteter, utöver vanlig undervisning, som luciatåg, bal och examensmiddagar.

Båda naturbruksgymnasierna arbetar för att tidigt upptäcka behov av stöd genom startsamtal

med varje elev, ta del av överlämningar från tidigare skola, samtal med vårdnadshavare och mentorstid. Elevernas mentorer följer dagligen upp de elever som saknas i skolan och har dialog med hemmet. Professionernas roller i elevhälsoteamet är tydliga och de träffas varje vecka för att följa upp elever i behov av stöd.

Skolhälsovård och elevhälsa

Skolhälsovården på naturbruksgymnasierna säkrar likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård. På båda skolorna arbetar skolsköterska och kurator i nära samarbete med elevhälsoteamet. På Tenhults naturbruksgymnasium träffar skolsköterska, kurator och specialpedagog de olika klassernas mentorer var sjätte vecka för att snabbt kunna fånga upp förändringar i elevers mående och förutsättningar för att klara sin skolgång. På Stora Segerstad Naturbrukscentrum sammankallar elevhälsoteamet till möte med aktuella mentorer, t.ex. kring elever med frånvaro – oavsett frånvaroorledning.

Elevhälsosamtal genomförs i år 1. Skolkurator, skolsköterska och mentor talar med klasserna om goda levnadsvanor. I de fall barn far illa, missbrukar eller utsätts för våld görs orosanmälan till socialtjänsten.

Ungdomsmottagning

Ungdomsmottagningar har förstärkt kuratorstjänster- och barnmorsketjänster på de fysiska ungdomsmottagningarna samt ökat antal lediga tider i den digitala mottagningen UM online. Under året öppnade en länsdelsmottagning på Högländet som ungdomar från samtliga kommuner på Högländet kan välja att besöka. Kuratorer och barnmorskor i samtliga länsdelar har påbörjat utbildning i sexologi. Alla dessa aktiviteter utgår från målet med likvärdig tillgång till stöd och hjälp för länets alla ungdomar, oavsett bostadsort.

Länets ungdomsmottagningar är hbtqi-diplomerade och nyanställd personal erbjuds catch-up utbildning för att verksamheten ska kunna upprätthålla kompetensen. Under 2024 har personalen fått utbildning för att öka kunskaper kring sexuellt våld på nätet. Mottagningarna har tillsammans med Länsstyrelsen, Jönköping Academy och Folkhälsa aktivt deltagit i projektet ”Förbättrat stöd och behandling vid sexuellt våld”. Syftet är att kartlägga behov, befintliga resurser samt genom samskapande ta fram förslag på insatser och förbättringar till stödjande insatser i samband med sexuellt våld (oavsett ålder, könsidentitet eller relation) i Jönköpings län. Deltagare från ungdomsmottagning har deltagit i arbetsgrupper, bidragit till kartläggningar och testat förbättringsidéer. Samtliga ungdomsmottagningar har deltagit i kartläggning och diskussion kring användningen av Sexit som är ett verktyg för att upptäcka sexuellt risktagande och riskutsatthet.

Utvecklingsmöjligheter

Att arbeta för barns bästa är såklart ett ständigt pågående arbete. Nedan lyfts två områden, FNs barnrättskommittés rekommendationer och barnkonsekvensanalyser som ska göras inför beslut som rör barn.

FNS Barnrättskommittés rekommendationer

I mars 2023 kom FN:s barnrättskommittés sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges arbete utifrån barnkonventionen. Rekommendationerna som här lyfts rör hälso- och sjukvårdens ansvarsområde.

Hälsa och hälso- och sjukvård

- Skärp åtgärder, bland annat genom utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal, för att säkerställa att barn i utsatta situationer, såsom de i alternativ omvårdnad, barn i fattigdom, asylsökande och flyktingbarn, samt barn som inte identifierar sig med sitt tilldelade kön, får snabb och effektiv tillgång till god hälso- och sjukvård.
- Öka familjers medvetenhet om amningens betydelse.

Psykisk ohälsa

- Stärk barnpsykiatriens vårdtjänster och program, bland annat genom att säkerställa:
  - att det finns ett tillräckligt antal kvalificerade yrkespersoner, bland annat barnpsykologer och barnpsykiatriker, för att snabbt kunna tillgodose barns behov av psykiatrisk vård, och att sådana tjänster anpassas för att tillgodose de specifika behoven hos särskilt flickor, asylsökande barn och flyktingbarn, barn med funktionsnedsättning, samt barn som är homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella.
- Investera i preventiva åtgärder, tar tag i de underliggande orsakerna till suicid och psykisk ohälsa bland barn.
- Säkerställ att barns perspektiv inkluderas i utvecklingen av de insatser som de har tillgång till.
- Säkerställ att läkemedel, bland annat för ångest, depression, psykosomatiska sjukdomar och ADHD, endast förskrivs till barn när det finns medicinska skäl och efter en individuell bedömning av barnets bästa. Säkerställ att läkare, barn och deras föräldrar är fullt informerade om icke-medicinska alternativ och eventuella biverkningar förenade med sådana läkemedel.
- Tillhandahåll lokal utbildning och stöd, inklusive regelbundna hembesök, till föräldrar till barn med psykisk ohälsa.

Ungdomshälsa

- Säkerställ att barn får utbildning i sexuell och reproduktiv hälsa som är anpassad efter deras ålder och som inbegriper utbildning i jämställdhet, sexuell mångfald, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt förebyggande av våld.
- Skärp insatserna för att förhindra och hantera förekomsten av drog-, alkohol- och tobaksanvändning bland ungdomar, särskilt på skolor. Säkerställ en tidig identifiering och lämplig remittering av ungdomar i behov av behandling.

- Säkerställ att barn och ungdomar med datorspelsberoende, spelmissbruk eller andra former av nätberoende får den hjälp och det stöd som de behöver. • Säkerställ att inga onödiga medicinska eller kirurgiska behandlingar av intersexuella barn utförs förrän barnen kan ge sitt upplysta samtycke, och tillhandahåller lämpliga sociala, medicinska och psykologiska tjänster, råd och stöd till intersexuella barn och deras familjer.

Rätten till liv, överlevnad och utveckling

- Säkerställ rätten hos barn med funktionsnedsättning att höras och att få lämpligt kommunikationsstöd i allt beslutsfattande som påverkar dem, att alla beslut bygger på individuella bedömningar och att information om skälen för besluten är tillgänglig.
- Stärk stödet för social delaktighet och individuell utveckling för barn med funktionsnedsättning, bland annat genom att stärka deras tillgång till personlig assistans, rehabilitering och hjälpmedel.

Respekt för barnets åsikter

- Säkerställ att alla kommuner och regioner inför policyer och strukturer, till exempel ungdomsråd, för att säkerställa att barn deltar i det lokala beslutsfattandet.
- Fortsätt att skärpa åtgärderna för att ge alla barn, inklusive barn i missgynnade situationer, möjlighet att på ett meningsfullt sätt delta i familjelivet, lokalsamhället, skolan och i det kommunala, regionala och nationella beslutsfattandet.
- Säkerställ att alla berörda yrkespersoner som arbetar med och för barn systematiskt erhåller lämplig utbildning i barns rätt att höras och att få sina åsikter beaktade.

Ickediskriminering

- Åtgärda avsaknaden av data om diskriminering av barn uppdelade efter ålder, eftersom ålder finns med bland de diskrimineringsgrunder som är förbjudna enligt lagen.
- Vidta åtgärder för att komma till rätta med ihållande diskriminering, bland annat genom rasistiska uttryck, rasistiska attacker och mobbning, av barn i missgynnade situationer.
- Åtgärda regionala skillnader, bland annat i tillgången till god hälso- och sjukvård, sociala tjänster och utbildning, samt i fråga om rättssystemet.

Datainsamling

- Stärk system för datainsamling när det gäller både kvalitativa och kvantitativa indikatorer som omfattar alla områden av barnkonventionen, och se till att data delas upp på ålder, kön, funktionsnedsättning, geografisk plats, etniskt och nationellt ursprung, samt socioekonomisk bakgrund, för att möjliggöra analys av barns situation, särskilt barn i utsatta situationer.
- Stärk insamlingen och analysen av data om diskriminering av barn, barn med funktionsnedsättning, statslöshet och barn med ”okänd nationalitet”, barns

socioekonomiska situation och våld mot barn, inbegripet övergrepp, vanvård och sexuellt utnyttjande.

- Säkerställ ändamålsenlig samordning och utbyte av data mellan berörda departement och enheter, yrkesgrupper och det civila samhället, och användningen av data för att utforma, utöva tillsyn av och utvärdera politik och projekt om barns rättigheter.

Våld mot barn, inklusive sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp

- Utarbeta en övergripande handlingsplan för genomförandet av den nya strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn och säkerställa att den innehåller riktade åtgärder för flickor, barn med funktionsnedsättning, barn i socioekonomiskt missgynnade situationer, barn som är migranter och barn som tillhör minoriteter, samt att den tilldelas tillräckliga resurser och tar ett helhetsgrepp på sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp.
- Säkerställ att barn har tillgång till konfidentiella och barnvänliga klagomålsmekanismer, inklusive hjälplinjer, för att rapportera alla former av våld och övergrepp, och uppmuntrar barn att använda dessa mekanismer.
- Säkerställ att alla fall av våld mot barn, i och utanför hemmet, utreds och hanteras på ett ändamålsenligt sätt, samt att gärningsmännen i fall som rör sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp åtalas och tilldöms straff som motsvarar brottets svårighetsgrad.
- Anta lagstiftning i syfte att säkerställa en sektorsövergripande samordning av utredningar och övergripande kvalitetsstandarder för stödtjänster vid Barnahus, bland annat vid vittnesförhör, medicinska utvärderingar och terapeutiskt stöd till brottsoffer.
- Skärp åtgärderna för att säkerställa att alla barn som är offer för eller vittne till våldsbrott snabbt får tillgång till information om rättsmedel för att säkerställa deras återhämtning och återintegrering, samt barnvänliga och sektorsövergripande rättsmedel och övergripande stöd, bland annat vid Barnahus, i syfte att förhindra sekundär viktimisering av dessa barn.
- Stärk upplysnings- och utbildningsprogrammen, inklusive kampanjer, under medverkan av barn, för att öka medvetenheten bland allmänhet, lärare, hälso- och sjukvårdspersonal, socialarbetare och andra yrkesgrupper som arbetar med och för barn om könsrelaterat våld, sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, och identifierar och på lämpligt sätt hanterar alla fall som rör våld mot barn, inklusive vanvård och sexuella övergrepp.
- Införliva utbildning om våld mot barn i relevanta program inom högre utbildning och säkerställa att yrkespersoner som arbetar med och för barn erhåller obligatorisk utbildning om våld, inklusive om tillämpning av den vägledning som utarbetats av Socialstyrelsen om stöd till barn som riskerar att fara illa.
- Skärp åtgärderna för att utrota barnåktenskap och förhindra kvinnlig könsstympning, bland annat genom tilldelning av tillräckliga resurser för upplysningskampanjer, stöd till brottsoffer och utbildning av berörda yrkesgrupper i att identifiera potentiella brottsoffer.

Barnkonsekvensanalyser – prövningar av barnets bästa

Enligt artikel 3.1 i barnkonventionen "ska vid alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa". En bedömning av barnets bästa kan genomföras genom en så kallad barnkonsekvensanalys eller prövning av barnets bästa. Det innebär att göra en helhetsbedömning av vad som är den bästa möjliga lösningen för barnet eller grupper av barn.

Det finns inget färdigt facit som kan användas för att avgöra vad som alltid är barnets bästa utan det handlar om att göra en bedömning i varje enskilt beslut utifrån det eller de barn som berörs. Beslutsfattare behöver dock ha tillräckligt med underlag för att ha förutsättningar att kunna bedöma vad som är barnets bästa. Underlaget ska innehålla en utvärdering av vilka positiva och negativa konsekvenser det får för barnet eller barnen. Barn som berörs ska också få komma till tals direkt eller genom företrädare.

Syftet med en bedömning av barnets bästa/barnkonsekvensanalys är att säkerställa att barns rättigheter finns med i beslutsfattandet inom en verksamhet. En barnkonsekvensanalys måste anpassas utifrån rådande förutsättningar.

För ett bra liv i en attraktiv region.